

CONCETTA LA MAZZA

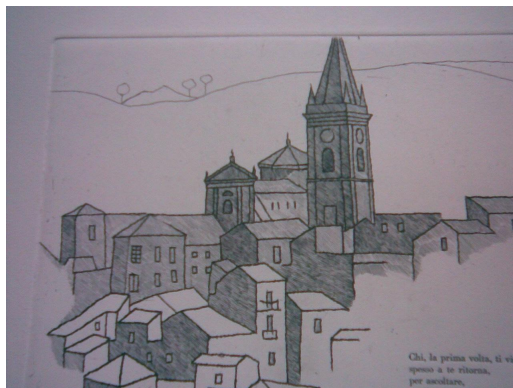
Za modrou oblohou

Životopis

Concetta La Mazza se narodila v Novara di Sicilia v roce 1936 jako nejstarší dcera Domenica La Mazzy a Teresy Correnti. V roce 1950, po strastiplném období "svěření" své tet z matiny strany, se připojila k rodičům do Domodossola, kde dodnes žije společně se svým manželem Giuseppem. Má tři děti: Armando, Luciano a Daniela. Nedávno se do jeho mysli vkradla ohromná touha vzpomenout si na dětství v Novare a zde se zrodil tento intimní, osobní deník, ale plný anekdot a odkazů na prostředí té doby: město, venkov, lidé, zvyky, tradice tohoto území v temných letech druhé světové války.

Prvotní energie psaní

Malá Concetta je sv ěna sv ým strýc m a nedobrovoln ě nucena žít v Castrangii v chatr i daleko od m ěsta a jejích spole ník . Cestuje tak po své osobní Via Crucis o samot ě b hem t ěžkých let války mezi hladem, neznalostí doby, pov rami a špatným zacházením. Po válce nevyhnutelná emigrace a p ěirozen ě t ěžký za ěátek na severu.

To vše je vypráv ěno o ima malé hol ě ky, která se ve vzpomínkách vrací k fázím svého r ěstu a která nám s p ěekvapivou sv ěžestí a jemnou nití ironie vrací pot ěšení ze t ění - kone n ě - emblematického p ěíb hu naší rodinné komunity, dokáže nás hluboce pohnout a to pat ěí každému z nás.

V tomto krátkém románu Concetty La Mazzaové podvrací psaní každé pravidlo a vrací se ke sv ěmu p ěvodu, oprošt ěné od jakéhokoli formálního schematismu, pohán ěné tajemnou vnit ění vitalitou, stává se zu ěivou ěkou, která vše zaplavuje, je p ěívalovým dešt ěm duše.

Postavy strýc ě, Antonia a Michele, jsou nezapomenutelné, stejn ě jako obraz Novary z stává stejn ě velkorysý, zahalující a sladký jako drsný a tvrdý.

Kone n ě t ěžký p ěechod do dospívání, kdy se stane nenapravitelné, ale malá Concetta se díky své odvaze a neot ěsitelné nad ěji v budoucnost nepoddá tragickému osudu, díky sv ým o ěím, které dokázaly pohlédnout... za nebe modrý!

NINO BELVEDERE

"Za alo pro m utrpení. Byl asi horký den, za ínalo léto 1938, byly mi dva roky a p ijela pro m teta. Do látkového sá ku dala halenku a dva páry kalhotek, aniž by v d la, co všechno jsem opustil sv j d m. Byl jsem tak malý, že jsem si nemohl uv domit, že má Via Crucis za ne toho dne.

Za modrou oblohou

Kapitola první - Domov otcovy

Nyní je to stará neobydlená ruina, udusaná pavučinami a ohlodaná moly, ale kdysi dávno v Novare, umístěném pod majestátní pevností v pohraničí Messina, v uličce ve tvrti Engia stál poblíž domku fontána. Vstupní dveře vedly na vnitřní schodiště, které vedlo do prvního patra, kde byl malý pokojík s dřevěným prkénkem: byla to ložnice. Šli jste nahoru a tam byla kuchyně, jestli se to tak dá nazvat. V jednom rohu byla kamenná deska, na které se zapaloval oheň, a železná trojnožka, která sloužila k podepření hrnce s těstovinami. Naproti na černé stěně visela dřevěná lopata, dvě síta, jedno malé a jedno velké, pec na pečení chleba, na jedné straně poloshnilá truhla, stůl, dva

"furrizzi" a n jaká rozviklaná židle. Kone n tam byl pokoj s malým balkonem s výhledem do uli ky, kde byla jen jedna postel. Tou dírou bylo království, kde žil jeho d de ek, ovdov lý v roce 1934. Pod schody vznikla kamenná latrína s d ev ným víkem. Protože tam nejsou žádné kanalizace, ty musely sloužit ke zmírn ní zápachu, který se ší il. V dom p irozen chyb la voda a elekt ina, vymoženosti, které v té dob nem li ani baroni. Podél byla d ev ná brána, která vedla do trámu, kde slepice sed ly na d ev .

V tomto kout , mimo tento sv t, žila moje matka, která byla švadlena, spole n s mým d de kem, dv ma bratry a sestrou, všichni starší než ona, byli ženatí a také žili v Nova e. Moje matka byla blon atá, hubená, velmi k ehké postavy, m la velmi jemné rysy a na její tvá i, bílé jako mléko, byly nejnápadn jší dv velké modré o i, tém vždy vyd šené a smutné. Možná, že náhlá smrt její matky, když jí bylo dvacet ty i, byla p í inou její fyzické a morální slabosti.

Pár let po babi in smrti potkala moje matka díky zásahu jedné ze svých kmotr svého okouzujícího prince. M j otec pat il ke šlechtické rodin z Badiavecchie, která provozovala kr mu s trafikou a potravinami. Byla to rodina t žce pracujících a m j otec byl muž, podle všeho velmi pohledný, vysoký, tmavý, sebev domý a podnikavý. Bydlel ve vesni ce daleko od m sta: p šky, dobrým tempem, dorazil za p l hodiny. Jeho otec tahal d ev né uhlí. Matka byla dynamická žena, ráno šla s mulou do Novary nakoupit v ci, které dodala v obchod : tabák, s l a poživatiny. Vždy se oblékal elegantn s velkým erným šátkem kolem krku, kupoval si i noviny, aby zákazníky informoval. Byl to jediný obchod ve vesni ce a pohoda v tom dom , i když tam bylo osm tlam na krmení, nechyb la.

Pozd ve er okázale pomáhal svým již opilým patron m - a své

pen žence - ed ním vína barevnou sodou. Protože d ti ne vždy zd dí práci svých rodi , m j otec se vyu il ševcovskému emeslu. Po zasnoubení, které trvalo n kolik m síc , si m j otec a matka, kdysi manželé, šli ud lat hnízdo lásky do domu u fontány ve tvrti Engia. P esn o dev t m síc pozd ji jsem p išel na tento sv t a podle posvátného jižanského zvyku jsem dostal jméno po babi ce z otcovy strany, Concetta. Navzdory svému útlému v ku jsem m l tmavou a vrás itou ple , po ád jsem plakal. D da, jelikož jsme nem li kolébku, byl nucen m celý den houpat v náru í, v noci jsem spala ve velké posteli s tátou a mámou. Podle všeho jsem byl velmi ošklivý a nesnesitelný. O n kolik m síc pozd ji, protože práce byla v zemi vzácná, se m j otec rozhodl odjet pracovat na Sardinii. Když odjel na druhý ostrov, nechal matku s pla ícím dít tem a dalším tvorem kopajícím do jejího l na.

Když mi bylo dvacet m síc , narodila se mi sestra Rosa. Jméno bylo od babi ky z mat iny strany. Na rozdíl od Concetty byla Rosa - op t podle mé matky - krásná, m la bílou a r žovou ple , hn dé vlasy, které rámovaly harmonickou tvá zdobenou dv ma krásnými modrými o ima: kv tina, jako její jméno! Až tak, že když moje matka šla k fontán nabrat vodu s Rosou v náru í, její p átelé se jí zeptali, jak je možné p ívést na sv t dv zcela odlišné dcery. - Chista cà, Rusina, sì ch'ievi billicchia, ma l'otra... - Tahle, Rosino, ano, je krásná, ale ta druhá... ekli p átelé s grimasou. Mezitím jsem byl v této situaci nadále neklidný, jako bych cítil p edtuchu své zkoušky, kterou jsem díky Bohu vydržel, i když ne s rezignací.

Abych ekl zbytek p íb hu, nejprve vám musím p edstavit svou tetu Antonii, stru n e eno zì 'Ntuoia. Byla to starší sestra mé matky, mezi nimi byl sedmnáct let rozdíl. Byla to nevysoká, baculatá žena, se špinavými vlasy padajícími do o í. Jeho

zanedbaný obličej vypadal starší, než ve skutečnosti byl, a v jeho prázdném pohledu bylo tolik ponížení. Ve dvaceti letech, tedy ve věku vhodném pro vdávání, se provdala za svého bratrance z prvního kolena, který se právě vrátil z práce v tunelu Sempione, který ovdověl a měl šestiletého syna. Tento muž, můj strýc Michele, zì Micheri, byl malý muž a vypadal jako plebejská kopie krále Vittoria Emanuela III, žil v domě, který vlastnil, v ulici msta, která byla velmi charakteristická pro schody široké téměř dva metry.. Byl to krásný dům. V přízemí byla truhlářská dílna s velkým centrálním pultem se svírákem, dvěma nástěnnými skříňkami, kde uchovával rašple, dláta, dláta, dláta a šneky, soustruh na zaoblení nohou stolů, které postavil, a na broušení hoblíků a lopatky, kamna na dřevěs kastrovkem na zkapalnění lepidla, všude nahromaděná prkna, pár pilek pro pevných ke zdi, talismany pro štěstí jako podkovy, kozí rohy a želví kůže, zkrátka jedno z těch míst, která nyní patří pouze do svéta vzpomínek.

Dřevěné schodiště vedlo do patra, kde byly dva prostorné pokoje s keramickým obkladem, tenkrát luxus, přeborník vyrobený můj strýcem, pohovka, stůl a nějaké židle vypletené ráfií, jakýmsi zeleninovým provazem. Z balkónu s výhledem do ulice v polovině srpna, když proudiv Nanebevzetí vyšel smrem k opatství, bylo možné se dotknout rukou korunované hlavy Madony. Na druhou stranu, z druhého patra bylo vidět Rocca Salvatesta a naproti, škvírou mezi domy, jste mohli obdivovat nádhernou krajinu hor, které se postupně rozprostíraly za modrou oblohu, až jste se dostali k moři, kde zvláště v chladných jarních dnech, kdy nebyla žádná mlha, bylo na okraji obzoru vidět Vulcano a pak Lipari, Stromboli a všechny ostatní ostrovy: přirodní podívaná, tpytivá pestrobarevná pohlednice.

Další schodiště vycházelo do patra, kde byla kuchyně a ložnice, první byla velmi prostorná a vybavená pecí na dřevě na chléb a

litinovými kamny na vaření. Byl to nepochybně krásný dům, nehledě na nepohodlí kuchyní bez dřezu s odtokem na nezbytnější domácí práce. V té době byly některé vymoženosti ještě nemyslitelné. Ve skutečnosti byla voda odebírána z veřejné fontány v zinkovém kvartu a poté vynášena do druhého patra, kde byla nalita do velké terakotové mísy na mytí nádobí. Vzhledem k tomu, že z umyvadla nebyl odtok, byla voda z umyvadla přivedena zpět do přízemí a splachována do záchodu. Pro ženu to byla velmi únavná práce. Otročský a ponižující stav, na hranici jakékoli lidské snesitelnosti, vyvrcholil v době, kdy teta Antonia z úcty ke svému manželovi musela jíst ze stejného talíře, na kterém jedl on předtím, a kmotřenec to možná zopakoval. To samé, ale nemám na to jistou vzpomínku.

Strýček Michele byl zasmušilý a mrzutý muž, stejně jako dlník jako hlupák, místo srdce měl pískovcovou paličku. V jeho očích jsem nikdy neviděl záblesk nhy nebo soucitu vůči ostatním. Doma segregovala tetu, aby hlídala syna, musela připravovat jídlo, být jeho sluhou a vždy říkat ano, ano, ano. Nemohl se ani podívat na balkon, jinak by nastaly potíže, zatímco teta každý večer po práci chodil s přáteli pít do hospody.

Vracel se domů vrávoravý, zmáčený potem a se smradlavým dechem, který se nedal najít. Místo toho na něj teta u olejového svíčky čekala až do pozdní noci, aniž by jedla. Když se malý král vrátil - a to neměl sílu ani vyjít schody - vyčerpaný, opustil se na zaprášeném pracovním stole a zůstal tam celou noc vystřízlivit. Navzdory všemu ho teta Antonie přikryla kabátem a láskyplně seděla vedle něj, aby ho do rána hlídala. Tak ubíhala léta a výměnou za takovou oddanost nemohla ani navštívit své příbuzné, aby se vyhnula scénám. Žárlivý, malicherný a panovačný jí šel koupit látačí nit, hedvábí, sponky do vlasů a další věci, aby jí zabránil opustit dům. Když byli pozváni na

svatební obřad, strýc Michele se do poslední chvíle nevrátil domů a teta Antonia nemohla jít sama, dokud se nepřibuzným nepodařilo vypátrat jejího manžela. Tu a tam se jim ho podařilo přesvědčit, jindy dorazil včas, ale pak, uprostřed večírku, zmizel a teta Antonie se zklamaná a nespokojená vrátila domů celá mrtvá mrtvá. Postupem času se v ní hromadila hořkost a smutek, nemohla se před nikým vybit, protože byla izolovaná, byla kořistí strašných bolestí hlavy a zubů, které ji mučily celé týdny.

Jednoho dne soused, tak dobrý a zbožný, zavolal zio Michele a vyprávěl mu všechno špatné zacházení, které způsobil, že jeho žena trpí: - Můžete se stydět - kvůli ní - aby taková žena trpěla... Antonia potěbuje nadechni se, nemusíš ji segregovat doma, měla by jít ven, jít na mši, jít k nepřibuzným, jako to dělají všichni křesťané. Potěbuje přede vším chodit, jen tak přejde bolení hlavy...- sousedka si udělala krátkou pauzu a pak pokračovala: - necelou hodinu odtud, jdeme po mulí stezce, máme pozemek a malý dům velmi skromný s kuchyní pod stěchou a další mírně vlhkou místností, kterou lze v létě použít jako ložnici. V této zemi jsou rostliny lískových oříšků, fíků, mandarinek, mišpulí, vinné révy, zizzole, jabloní, hrušek, oliv, zkrátka všeho dobrého.

Jak víte, po smrti bratra musím hlídat tetu a už se nemůžu starat o venkov, tak mě napadlo ho prodat. Proč si to nekoupíte? Takže vaše žena by mohla dýchat čerstvý vzduch... Strýek Michele zpočátku váhal, ale pak ji šel navštívit a dokonce se přesvědčil, aby si ho koupil. Během krátké doby byla smlouva uzavřena a majetek se stal jeho. A tak imitátor Vittoria Emanuela III, stále chytřejší a zrádnější, navrhl tetě Antonii: - nauč se trhat fíky a sušit je. Až si budete muset vyprat oblečení, sejdete keře a vodu, kterou potěbujete na pití a vaření, získáte vykopáním díry v písku, abyste ji vyčistili. Mohli bychom odejít do dachodu a

Žít na venkov : Budu pracovat jako tesař pro rodiny, které žijí v nedalekých vesničkách San Basilio, Vallancazza, Badiavecchia a Piano Vigna. Bude to nepříjemné v zimě, když se země vzdouvá vodou, ale tuto příležitost přivítám. Vy si naopak užijete venkov. Se sklopeným pohledem teta Antonia ještě jednou udělala, co jí bylo nařízeno: - Cuomu tu voi, eu fazzu - Jak si přeješ, udělám to, odpověděla chudinka poslušně.

Kapitola druhá - Mimo tento sv t

Na začátku jara roku 1936 se chudá žena a strýc Micheri přestěhovali do Castrangia na venkov poblíž koryta potoka. V různých vesničkách Badiavecchia, San Basilio a Vallancazza se rozšířila zpráva, že v každém případě byl k dispozici a lidé ho volali, aby se zapojil. V té době byl zvyk, i když se to dnes může zdát zvláštní, že když potřebovali stůl, okno, dveře nebo skříň, zavolali truhláře a pohostili ho u sebe doma: improvizovali pracovní stůl a opatřili potřebné dřevě. Strýc Michele přinesl nástroje a zůstal na místě, dokud nebyla práce dokončena.

Zavolali ho, aby pokácel strom a nechali ho pár let schnout. Kmen stromu byl poté připevněn na zeď. Tesař držel pilu shora a pomocník dole: "Serra serra mastro dascio che dumŁ fagimmo a cascia" (Viděte velký mistr, že zítra vyrobíme truhlu).

Kmen stromu byl upevněn na stěně. Obrovskou pilou získali stoly a z nich postavili okna, postele, skříně. Aby tuto práci zvládl, vstal ve 4 a vyrazil s brašnou a žehličkami. Když dorazil domů, zákazníci mu nabízeli čerstvě nadojené mléko s cibulí a bochníkem chleba. V poledne talíř stovín a kousek sýra. Za soumraku přestal pracovat a jako první zálohu mu dali domácí chleba před vyútováním v neděli v Novare.

Uplynulo několik let a jeho syn Turillu vyrostl a na vlastní kůži pochopil, že za nic na světě nehodlá strávit zbytek života izolovaný na venkov. Využil se otcovu řemeslu, ale chtěl se specializovat a stát se truhlářem. Podařilo se mu přesvědčit otce, aby ho poslal do města, kde byla možnost se tomuto umění naučit. Přestěhoval se do Catanie a po dvou letech učení se stal velmi dobrým, cítil se připravený tuto práci vykonávat, a protože mu bylo nyní devatenáct, myslel si, že nadešel čas, aby si založil vlastní rodinu. Léta znal pastýřovu dceru a rozhodl se oženit, ale bylo to proti vůli Zii Micheriho, který by chtěl, aby si jeho syn vzal ženu z jeho kasty. V té době to bylo neuvěřitelné, ale bylo to tak: pro řemeslníka, aby si vzal pastýřovu dceru, byla velká hanba. Mezi otcem a synem náhle vznikl velký konflikt, který přiměl Turillu, aby se definitivně odpoutal od svého otce a nevlastní matky. Se svou novou rodinou opustil zemi a přestěhoval se do Como, kde svou práci vydělával hodněji.

Strýčkové neměli děti, takže po Turilluově odchodu zůstali nadobro sami. Nejvíce touto izolací trpěla teta Antonia, která celý den mluvila s ptáky, mouchami a komáry, kteří kolem ní bzučeli. V té jeskyni na venkově neměl příležitost s nikým mluvit. Pouze u příležitosti významných svátků, jako jsou Vánoce, Velikonoce nebo svátek Madona Assunta v polovině srpna, měl možnost vyrazit za maminkou do vesnice. Při jedné z těchto návštěv, poté, co si dlouho stěžovala na svůj stav, navrhla své sestře: - Milá Terezo, všimla jsem si, že se dvěma malými holčičkami máš příliš mnoho problémů, svěř Concettu mně, abys mohla volněji vyjadřovat se malému. Vezmu ji na venkov, kde je hezčí vzduch a udělá jí dobře - Moje matka byla zpočátku nejistá, ale pak, jako vždy, vzhledem k její snadno podmíněné povaze, za naléhavého naléhání své sestry souhlasila.

Začalo to pro mě utrpení. Byl asi horký den, začínalo léto 1938,

byly mi dva roky a přijela pro mě teta. Do látkového sáčku dala halenu, dva páry kalhotek a nevěděla o všem, co jsem opustil svůj dom. Byl jsem tak malý, že jsem si nemohl uvědomit, že má Via Crucis za ně toho dne. Procházeli jsme se po mulí dráze, až jsme po půl hodině nebo možná i více dorazili na toto osamělé místo s nepříliš uklidujícím jménem Castrangia (Cassandra!), jakoby předzvěstí neštěstí, zkrátka název už byl celý program, dokonce kdybych si to v tu chvíli nemohl uvědomit. Manžel mě zpočátku vítal, teta mě občas koupila nějakou sladkost, aby si získala mé sympatie, a když mě doprovázela do Novary za mámou, vždy trvala na tom, že nemusím domů, ale že je lepší vyřadit se ní, která byla sama a že bude mojí matkou. Nemohl jsem dělat nic jiného, než poslouchat.

Mezitím se můj otec vrátil ze Sardinie, zůstal tam jen týden, dostal na to, aby matka otěhotněla, a zase odjel. Byli jsme v roce 1939 a následující rok se narodila Antonietta. Matka si ještě pamatuje, že mě teta Antonie vzala do Novary za matkou a poprvé jsem viděl sestru. Chtěl jsem zůstat doma a pomazlit se s malou Antoniettou, ale moje teta, stále více ovládající můj život, strnulá jako voják, mi řekla: - Turnemmu a casa, ti fazzu eu 'na bella causitta - (Pojď mě domů, Postarám se o tebe krásnou panenku).

Když jsme dorazili do chatrce, vložil mi do náruče hadr "causitta" s namalovanými červenými, dřevěnými a bílými okny. Dostal jsem strach. Bylo to období, kdy jsem vždy plakal, protože jsem se chtěl vrátit do Novary ke svému dědečkovi a matce, ale neexistoval způsob, jak Zí Antonii přesvědčit: její srdce bylo z kamene a hluché ke každé mé stížnosti. V prvních letech jsme trávili hodně času na venkovském domě v Castrangii, kde nebylo ani živáčka, jen výjimečně jsme v domech roztroušených po okolí viděli rekreanty.

V neděli jsme jezdili na vesnici a já jsem šel za maminkou,

sest i kami a d de kem z mat iny strany. D da byl milý muž s knírkem. Nosil s sebou tabat rku, ke které as od asu p i ichl. V zim si m vzal pod sv j pláš a vzal m na nám stí koupit n jaké sladkosti a ochutnat víno v kr m "Sciancaditta" nad nemocnicí. Ve er jsme se vrátili do Castrangie.

N kdy ve er chodil m j strýc na zkoušku s kapelou, kde hrál na pozoun, pak se zastavil v hostinci napít a vrátil se ilý na venkov. 500 metr od Castrangia za al volat "Concettina, 'ntoia...". Doma si mezitím teta p ipravila kameninový hrnec na oh ev vody na trojnožce. V polovin va ení si nechal nalít nab ra ku va ící vody, snad aby se zbavil vína. Na železné pánvi teta p ipravila cibuli s raj aty na dochucení t stovin. Cibule byla nedova ená a zp sobila mi zvracení. "Jez, jinak vezmu pás a dám ti t la...".

V té dob byla porodní bábou v San Basilio žena benátského p vodu. Když byla eka v zim plná, strýc Michele ji nosil na rameni (ciancalea) na nákupy v lékárn v Nova e. Zastavil se doma a ekl: "Antonie, dej jí šátek, protože je zima." Chudák teta, nevím, jestli pochopila, že je Micheleina milenka.

Bylo mi nyní p t let, izolovaný na venkov , aniž bych s kýmkoli mluvil, stal jsem se divokým zví etem. Styd l jsem se za všechny. Když jsme šli do Novary, schoval jsem se, protože jsem se bál lidí. Sousedé si tuto prom nu uv domili a tak poradili strýc m, aby m dali do školky. Našt stí byli strýcové p esv d eni. Jednoho rána tedy teta poslala mého strýce Michele, aby mi koupil sušenku a dal ji do bílého slam ného košíku, který mi dala babi ka z otcovy strany. Spolu se sušenkou dal erstvé vejce. Doprovázel m do školky nedaleko vesnického opatství. Když jeptiška otev ela dve e, aby m p ivítala, za al jsem k i et. Zmocnil se m strach, hodil jsem koš na podlahu, vejce se rozbilo a šlo zašpinit podlahu všude. Teta m potrestala

tvrdým výpraskem a vzala m dom . Takže m j první den ve školce se stal zároveň mým posledním.

Už od mých ty let se mi stávalo, že m j strýc íkal: "Concettino, jdi do Novary pro n jaké carmieri (sedativa) na bolest hlavy." B hal jsem po mulí dráze jako fretka, prošel jsem tvrtí Greco, ob as jsem se zastavil u fontány, abych uhasil žíze , a dorazil jsem do lékárny "du Surcittu". On, lékárník, užaslý, vypráv l svým p átel m, že za chvíli jedu a vracím se z Novary jako blesk. V p ti letech m vzali do Barcelony ke vzdáleným p íbuzným. Tam jsem poprvé vid l a poslouchal své p ekvapení... rádio! Šli jsme také do obchodu koupit kus látky hráškové barvy. Prodava ka navrhla: - Kupte si také klobouk a bílý šátek -. Nakonec se nechali p esv d it a prodava ka nám dala zdarma dva zbytky lesklého modrého a sv tle modrého saténu. Druhý den jsme odvezli látky k mamince, která šaty vyrobila za pár dní. V ned li jsem se cítila jako dcery markýz a baron z Novary.

V zim roku 1941, uprost ed války, se m j otec, když dokon il svou práci na Sardinii, rozhodl se svým p ítelem hledat št stí v severním m st a živit se tím, že se ujme své staré práce ševce. Ve vzduchu byl pocit, že moje matka se chce p ipojit k otci, a m to zneklidnilo natolik, že jsem jednoho dne vklouzl pod jeho postel, svlékl se a pozoroval dv zrnka rýže budoucích bradavek se strupy, protože moje teta nikdy m neumyl. Násiln jsem je sundal. Pamatuji si, že jsem vid l krev, protože jsem se zranil. Oblékl jsem si plát nou košili, která byla pot eba ve dne i v noci, pak šaty a nikdo si toho nevšiml.

P ed odjezdem se matka pokusila nechat d m po d de kovi v po ádku a chudák z stal sám. Napadlo ho rozsvítit elektrické sv tlo, v té dob výsada lord . D íve se "u lusu" používalo pro ropu. Strýc Michele byl našťvaný: o n kolik dní pozd ji zavolal

elektrikář a nechal ho také nainstalovat světlo do jeho domu, takže když jsem šel do vesnice, také jsem si užil trochu světla na strmých dřevěných schodech. Když jsem musel na záchod (latrea), v podstatě jednoduchý otvor, který byl v pízemí za jeho laboratoř, vedle sebe byly vždy naskládány rakve, které strýc postavil, aby byly v případě požadavku připraveny.

Ráno 1. března 1942, oblečený v modrém saténu se světlými modrými rukávy, jsem spolu se svým strýcem a dědečkem Torem doprovodil svou matku a malé sestry na Piazza di San Sebastiano poštou, tedy ano, autobusem, který by je odvezl na nádraží Vigliatore. Její 4letá sestra Rosa nechtěla jít nahoru a když se jí strýc řekl: - jestli nepůjdeš nahoru, budeš ietto du pidti - (dám ti dva prdy).

Já, nejstarší, ovlivněný tetou, jsem neodešel a zůstal v Novare. Nemohl jsem přestat brečet. Hledal jsem útěchu v dědovně. I on zůstal sám a já jsem ten den zůstala s ním, abych mu dělala společnost. Asi po dvaceti dnech přišel první dopis od matky, který vyprávěl o úspěchu cesty. Táta ji nechal najít si útulný byt s vodou v domě a plynovým sporákem, pro ni novinkou. Pokračování příběhu, den po svém příjezdu zavolala do domu kadeřníka, aby jí udělal módní účes. Téměř všechny ženy ve vesnici nosily dlouhé vlasy s tupou. Maminka byla zkrátka poprvé v životě šťastná a spokojená. Na konci příběhu mě doporučil mé tetě. Rozhodl si nepředstavovat mé utrpení v Castrangii.

Den poté, co jsme odjeli, má teta Antonie vzala zpátky na venkov a řekla svému manželovi, aby mi koupil knížku pro první třídu, aby mě naučila psát, a abych mohla v říjnu chodit do druhé třídy místo do první. Chudák já: Už jsem nemohl hrát, ale musel jsem trávit čas psaním týdeníků. Z Castrangie tu a tam procházela učitelka na zpáteční cestě ze San Basilio, kde učila. Jmenovala se Maria, byla dcerou kapitána, kterého znala její

teta. Nabídl jí sklenici vody. Mezitím jsem jí ukázal sešit a ona m pohladila. Vytáhl z tašky červenou tužku a napsal "brava". Jaká radost, jaké štěstí vidět m chválit, pro m něco mimo ádného. Byl jsem každým dnem melancholický, prosil jsem je, aby m vzali k strýcům a prarodičům z otcovy strany, ale tetka ekla, že to není nutné.

Bála se, že bych jim mohl říct, jak se mnou zacházejí a jak se krmím. Jídlo opravdu nestačilo pro holčičku, která musela růst a vyvíjet se: ráno mi dali kousek tvrdého chleba s trochou sýra, v poledne salát s rajčaty a dvěma olivami. Večer, když tam byl její manžel, tetka Antonia uvařila těstoviny s improvizovanou omáčkou ze syrové cibule. A kdybych to nesnádl, riskoval jsem výprask. Pro obměnu některých večerů vařila těstoviny a fazole nebo druhou kukuřičnou polentu. Jen na Vánoce, Nový rok, masopust a Velikonoce zabíjeli slepici nebo králíka. V lednu zabili prase, ze kterého dělali pikantní salám a sádlo, ale museli jste je konzumovat kapátkem, jinak by nestačily na celý rok. Tu a tam v neděli m strýc kupoval špinavé dršťky, na které se mi znechucuje už jen pomyslení, nebo jelita namotaná na petrželky, stigliolu, která se pak smažila. Všechno to byly levné potraviny, protože podle nich by se nemělo plýtvat jako vaši prarodiče a stále mi opakovali: - Vidíte, oni mají vždycky plné pánve klobás a ryb, jedí a pijí. Musíte se držet dál od těchto lidí - říkali -. Moji strýcové se báli, že m jiní píbuzní přesvědčí, abych trval na připojení mé matky a otce na kontinent. Pracovali tak tvrdě, abych je nenáviděl, že někdy, když jsem je potkal, jsem si dal ruce na oči, abych je neviděl.

Přišlo záření a já musel dlat přijímací zkoušky do druhé třídě. Strýcové m vzali na vesnici, radili se se školníkem, aby na m dohlížel, spolu s učitelkou, kterou jsem měl mít ve druhé třídě, i s učitelkou zkušební komise. Všichni přinesli dary vajíček, aby

zajistili mé povýšení. Nikdy jsem se s těmi lidmi nestýkal, ve třídě bylo několik dvoumístných dřevěných lavic s kalamárem. Byly se mnou další dívky, které dávaly opravné zkoušky. Donutily mě sešit s ítání a od ítání na tabuli. Jak kalamáre, tak tabule byly pro mě úplnou novinkou. Třásla jsem se jako list strachem a studem, nevěděla jsem, jak vyéšit operace, protože teta Antonie mě naučila psát jen ísla od jedné do deseti. Potom mě požádali, abych napsal v tu, malou myšlenku do sešitu, ale nevěděla jsem, kde začít. Když ty potíže skončily, domovník mě vzal domů. Teta se jí zeptala, jak test dopadl, a školník odpověděl, že nedopadl moc dobře, ale že konečné rozhodnutí je na učitelích.

Výsledek byl překvapivě pozitivní a byla jsem přijata do druhé třídy: Byla jsem připravená jít do školy, ale nastal problém se zástrou. Strýček Michele šel předchozího dne do obchodu a koupil zbytek černé látky. Teta Antonie mi za den ušila uniformu. Na nákup aktovky bylo potřeba více peněz. Moji strýčkové měli peníze, ale byli posedlí spolením, takže on, lakomec, to pochopil a vyrobil mi překližkovou aktovku s okenní sponou. Nekoupili mi ani pero. Jeho strýc jednu vyrobil z tenkého kusu dřeva s hrotem přepevněným na konci. Dva sešity a tužka je nemohly nahradit a musely je koupit násilím. 1. října toho roku 1942 mě teta doprovodila do školy. Nejprve šla do podestě požádat o rodný list, který škola vyžadovala, protože jsem nebyl ve třídě. Učitelka byla plná laskavosti a přivítala mě se soucitem, ale bál jsem se jí možná proto, že místo pravé paže měla gumovou protézu kvůli nehodě, která se stala jako dítě v továrně na třstoviny jejího otce. Bylo mi připraveno místo v prvních lavicích. Moji noví spolužáci, kteří mě neviděli před rokem, byli mou přítomností uchvázeni a zamumlali si: - Ma cœ ievi je to p í ina sicca-sicca? - (Kdo je ta hubená hubená holice?). Byla jsem velmi vyděšená a styděla jsem se, nemohla jsem otevřít pusku a ani jsem neodpovídala na

otázky, které mi paní uitelka s láskou kladla.

Byl jsem divoké dítě a nemohl jsem odvahu požádat, abych šel ven hrát, a jednou jsem se vyčerpal. Takže když jsem se vrátil domů, teta mě zmlátila, protože mi musela vyprat šaty, které v žádném případě nestihly uschnout do druhého dne. Dny plynuly a pokaždé se stalo to samé. Když se to uitelka dozvěděla uprostřed dne, poslala mě na záchod, ale občas to zapomněla a já to udělal znovu. Společníci mě ignorovali a vyhýbali se mi, jako bych byl sužován, a ani se nepokusili se mnou spátelit.

Znali se, protože se potkali ve vesnici, zatímco já jsem musel do domu na venkov chodit skoro hodinu a nemohl jsem tedy příležitost se s nimi spátelit. Strýcové přicházeli do vesnice jen v neděli, aby se setkali s přáteli a strávili s nimi pár šťastných hodin u lahve vína. V té době ale teta zůstávala doma, aby dostávala pracovní příkazy pro manžela. V šesti letech jsem chodil po dlouhé dráze do kopce. V polce cesty jsem se zastavil, abych sebral kytici fialek obklopenou listím a nabídl jsem ji uitelce.

Do školy jsem dorazil vyčerpaný. Po poledni jsem se vracel na venkov doprovázen ohlušujícím cvrlikáním cikád a spalujícím sluncem, aniž bych kdy potkal živou duši.

Zavěšel jsem se v té chatrce a zůstal jsem sám, abych o sobě fantazíroval v té nepříliš klidné atmosféře s tetou, která na mě byla stále přísnější. Strýc po práci skoro vždycky chodil do krmy a domů se vracel pozdě večer, vždycky opilý. Někdy, více opilý než obvykle, se ztratil a nevrátil se domů. Jeho teta a njanjáci sousedé ho šli hledat uprostřed noci podél potoka ve světle luceren. Když ho našli zhrouceného na zemi, přemluvili ho, aby šel domů.

Mezitím jsem ve škole nemohl dělat nic dobrého. Na konci prvního čtvrtletí uitel rozdál vysvědčení, pak s odznaky fasces a bohužel se všemi předem ty nedostatečnými: moje vysvědčení

bylo nejchudší ve třídě. Abych tetu povzbudil, řekl jsem jí, že i ostatní vysvědkání jsou jako moje a teta málem vzala návnadu. A tak jsem se den za dnem povzbuzoval a ve třídě jsem se snažil skamarádit s některými spolužáky. Chtěla jsem se k nim přiblížit, ale vyloučili mě ze svých rozhovorů, možná proto, že jsem v jejich očích byla chudá venkovská dívka.

T etí kapitola - Hry na písku

V letech strávených na samotě v Castrangii se nikdy neuplynul, protože jediné, co jsem mohl dělat, bylo celý den poslouchat cvrlikání ptáka a v létě ohlušující cvrlikání cikád, když se sirocco vplížil z moře po klikaté dráze potoka a zapálil údolí. Zvířata na venkově byli moji přátelé. Tak jsem trávil čas s nimi. Vytvořil jsem si vlastní svět, poplněný postavami, které se mi zjevily na pozadí nebe nebo mezi tvými stromy: divoká zvířata, která mluvila, rytíři, které jsem se bál na okraji Rocca Salvatesta, a pak se svými magickými silami, při kterých jsem je nechal padnout, sledoval jsem je zničené strachem. Pak jsem Skálu proměnil v draka, který se náhle odpoutal od hory a letící vysoko rozséval hrůzu po celé krajině. Proměnil jsem mraky, které se staly létajícími luny, a cestoval jsem po obloze a myslel jsem, že se vydám za vzdálené moře, kde na mě čekala matka a sestry. Krabi, kteří vylezli z potokové vody a nabobtnali se, aby se proměnili v gigantická zvířata, která při postupu v proudu vytrhávala i rostliny.

Občas jsem si vzpomněl na nepříjemnou tvář mé tety Antonie.

Nemilovala m , nemilovala m a já ji nenávid l: matka m sv íla své sest e, ale také mi slíbila, že jednoho dne pro m p ijde: proto jsem ásto lezl po stromech, zkoumal horizont a doufal, že ji uvidí p íjet na h bet bílého kon s mým otcem. V nedalekých vesni kách San Basilio a Vallancazza všichni muži odešli. Z staly jen ženy, d ti a n kte í sta í lidé. Byly to tiché vesnice, kterých se život sotva dotkl. áas se zastavil a lidé v íli, že se všechno zm ní, že jednoho dne, až válka skon í, civilizace triumfáln vstoupí do toho hemžení roztroušených, mrtvých, vratkých dom . Rád bych m l p átele, abych v d l, že nejsem sám a opušt ný, abych mohl být chrán n, abych v d l, že se mohu uchýlit do toho í onoho domu. Ani jsem nem l právo íkat, že jsem bez rodiny, že moji rodi e jsou daleko na opa né stran mo e, za tou nekone nou mod í, že mezi mnou a nimi je jako vysoká a nesch dná hora. Místo toho jsem byl nucen žít se svou tetou, která m zneužívala. Když jsem o tom p emýšlel a vid l ji, jak se objevila, našťvala m tím drsným, brutálním hlasem. Hlas, který k í el, k í el, urážel a p edvád l.

Dokonce í zví ata se bála jeho hlasu. Teprve s manželem si stáhla h eben a hlasitost jejího hlasu se úpln zm nila a zm nila se v be ení ovce. Moje teta si myslela, že malá hol í ka nem že p íjít na to, co se kolem ní d je. Nejen, že jsem všemu rozum l, ale navíc jsem nez stal ml enlivý ani pasivní. Byl to neustálý boj. Nekone ný a vy erpávající boj. Tu a tam jsem p emýšlel o budoucnosti: byla stará a bezmocná, já jsem byl mladý a silný, ale navzdory všemu bych se k ní nechoval špatn , nebylo to sou ástí mé povahy.

Ob áas jsem se p íblížil k ece, kde jsem našel lidi, kte í chodili prát prádlo, d lat liscii, to znamená, že prali povle ení a p íkrývky, nejd ív všechno namo ili do popela. Nebo když po st íhání p íšli vyprat ov í vlnu a sušit ji na slunci, aby se vyb lila a

pak s ní vycpávat matrace do postelí. Šel jsem posbírat vložky, které zůstaly mezi kameny na břehu a jimi jsem oblékl svou hadrovou panenku. Když jsem nedělal, co mám dělat, začal jsem zvedat kameny na břehu potoka při hledání krevet, suverénně jsem je zahákoval prsty nad hlavou, abych jim zabránil přiskřípnout si prsty svými drápy.. Vzal jsem si je domů a večer, když teta zapálila oheň, opékal jsem je a snědl: pro mě to byla speciální večeře. Někdy místo krabů, jakmile byl kámen zvednut, malé vyděšené žabky vyskočily nahoru, svislým skokem, takže jsem skákal strachem. Myslel jsem si, že jsou to mí kamarádi a někdy mi bylo líto, že je musím nechat celou noc samotné ve tmě. Když jsem měl jít večer domů, zavolaal jsem nahlas na strýčka Michele a využil jsem ozvěny, která se vytvořila v údolí. Někdy v létě, když tam byla rodina Scardino, která bydlela v domě dále v údolí, jsem je navštívil. Hrál jsem s Mimmou, která byla nejmladší z bratrů.

Pippo stavěl židle a stoly pro panenky. Jak příjemné bylo strávit spolu pár hodin. Ráno mi volali, když šli na druhý břeh eky pro mléko. Měli kbelík naplnit, "Concettina" byla spokojená, když ho viděla dojeného. Panička krav, Micca a Cappellea, se slitovala a nabídla mi pít sklenice. V domě mé tety jsme viděli mléko dvakrát ročně: když dělala sušenky a o Velikonocích, když připravovala holubice s barevným kroužkovým vejcem. Když se mléko vyvařilo, odstředila jsem ho do posledního. V pokoji venkovského stavení byla postel strýce, dalo-li se to nazvat lůžkem, s prkny na dvou železných podstavcích se slamnou matrací, protože žín, kterou nechali v Novare. Musel jsem spát na paletě jen se starou vojenskou dekou, mastnou a oděnou. Šel jsem spát v plátěné košili, kterou jsem nosila i přes den bez kalhotek. Není možné popsat chlad, který jsem cítil každou noc. Když pršelo, bylo nutné zajistit nádoby, které sloužily k

zachycování vody, která pronikla ze stěchy. Pokud jsem potřeboval rat v noci, musel jsem odejít z domu a udlat to poblíž schodu. Kdybych si to neuvdomoval, protože jsem snil, a dlal jsem to ve slamné matraci, ráno bych taky vzal hromadu sud. Teta Antonia také šla spát ve stejné košili, kterou nosila přes den, zatímco strýc Michele se pískril jako jeho matka.

Obad spánku probhl podle obvyklého rituálu: nejprve jsem šel spát, pak pišla na adu teta, strýc si sundal kalhoty a pruhované plátové kalhotky. V pomrn volné košili, kterou nosil přes den, došel k posteli a zhasl petrolejku umístnou na stole u zdi. Já, který byl škodolibý, jsem pedstíral, že se nedívám, a stejn jsem na n j koukal: když se sklonila, aby uhasila plamen, který jsem vidl promítnutý na stn jako ínský stín, její silueta s visícím din-donem. - Oh, jak skvělé! ekl, protože všechno víno, které vypil, ho tak rozpálilo. Vedle jejich postele byly dvě náhlavní soupravy, tedy dva velké rákosové koše, kde uchovávali sušené fíky. Píkryli je špinavými, mastnými hadry a přes ty byly strýcovy ísté kalhotky. V truhle u mé postele mli chléb a šátek, který mi omotali kolem hlavy, když jsem šel v zim do školy, mé spodní prádlo a tety. Používal jsem je jen v nedli, když jsme chodili na mši do Novary. Strýcové íkali, že je nemáme dávat na venkov, protože bychom je spotřebovali nadarmo.

V lednu zabili prase. Udlati párky a osolili sádlo. Vaené nohy se uchovávaly v kameninovém hrnci ponořeném do sádla. Obvykle se jedly v kvtnu s írstvými fazolemi, protože se tradi n nedaly jíst d íve. Jednou, to bylo v dubnu, jsem poprosil tetu, protože jsem ml velký hlad a nevdl jsem, co si dát s chlebem. Teta za ala k í et, že jsem blázen. Jednoho dne, když jsem se vracel ze školy, potkal jsem podél stezky pro muly Ofelii s její sestrou. Ztratili matku a vrátili se s otcem z Francie.

Byli mnohem bledší než já, slitoval jsem se nad nimi a ekl jsem

Jim: poj te, kde bydlím, v tuto hodinu je teta venku pro vodu, v troub je hrnec s jídlem, vezm te si to, nakrmte se, ale pak ne Nikomu nic ne íkej.- Pod kovali mi a hnáni hladem bez váhání následovali moji radu. V kv tnu, když moji strýci uva ili fazole, šli pro prase í nohy a místo toho našli jen hrnec se sádlem: p irozen si mysleli, že jsem to já, a po mnoho dní proti mn zu ili, aby m donutili zaplatit. Tehdy jsem se cítil velmi hrdý, protože jsem m l poprvé p íjemný pocit, že jsem vyhrál velký boj proti jejich chamtivosti. V celém dom kv li nedostate né hygien nerušen vládly blechy. V noci m píchali do krku a teta m každý ve er mazala olivovým olejem, aby mi blechy nesaly krev. Ráno m j krk vypadal jako namalovaný. Stejn jako moje teta jsem m l také vši, protože jsem si nezvykl na mytí hlavy. Na druhou stranu mi teta ud lala do vlas kudrlinky a aby mi je udržely, pomazala je vodou a cukrem.

Moji spolužáci byli naopak vždy ístí. Ani ten nejchudší z nich nebyl tak špinavý jako já. K práci na marginalizaci p isp l i u itel tím, že m vyhodil ode všech v zadní ad . Moje t lo bylo nepopsateln špinavé. Umývali m v ece jednou ro n , u p íležitosti festivalu Ferragosto, nejvýznamn jšího ve m st . Jednou, když jsem myslel na svou matku, bylo mi asi sedm let, spadl jsem do žhavého popela v ohništi. Spálil jsem si pravou ruku a teta m nevzala k léka i, ale každý den m lé ila bylinkami. M l jsem dv bubliny podobné dv ma holubím vejcím, vyk íkl jsem bolestí, ale ona se ani nepohnula. Vypadal jsem, jako by to sežraly myši.

Po pár m sících jsem se zázrakem vylé ila a znaménko si stále držím. B hem školní docházky, když jsem byl jednu ned li na balkón , se m jedna malá dívka, která sestupovala, zeptala, zda bych s ní necht l jít na hodinu katechismu se signorinou Vincenzinovou. Nev d l jsem, ím to je, protože m teta brávala

na mši jen u p íležitosti nejvýznamn ějších svátk , nechápal jsem, co to znamená chodit do kostela. Naproti našemu domu žil kn z, otec Buemi, ale setkal jsem se s ním velmi málo a díval jsem se na n j neochotn . Teta mi neustále do nevolnosti opakovala: "Když s ním promluvíš, ten kn z ti vy ízne jazyk." Nicmén ě jsem se zeptal a ne ekan ě jsem získal povolení chodit na lekce katechismu. Okamžit ě jsem se v tom prost edí ocitl v pohod . Sle na mi dala brožuru a asopis. Cítil jsem nesmírnou radost, když jsem slyšel o Ježíši. Jednoho dne mi ekl, že m ě p ipraví na první p íjímání. Mluvil jsem o tom doma a ekli mi, že jsem ješt ě p íliš mladý. Lhal jsem, že to ud lají všechny dívky ve skupin . Ve skute nosti již byly potvrzeny, ale s mladou dámou jsme se dohodli a dohodli jsme si s kn zem ze San Nicola datum: den Božího t la.

Problém s bílými šaty vznikl, ale n kdo tet oznámil, že si je pronajaly jeptišky. Nastal dlouho o ekávaný den: ráno m ě doprovázel na církevní p st. P edpokládala, že jsou tam i ostatní dívky, protože nikdy nepodnikla iniciativu, aby se spojila s paní katechistkou. Uv domila si, že jsem sám, a urazila m ě : - Lhá , hrubý -. M ě j u itel byl toho rána také na mši s dalšími lidmi. N které p ítomné ženy ji uklidnily. P íšel kn z, vzal m ě za ruku a odvedl m ě do sakristie ke zpov di. ekl mi krásná slova, která jsem nikdy p edtím neslyšel. M ě l jsem pocit, že letím do nebe a íkal jsem si: - Není pravda, že kn ží jim vy ezávají jazyk, naopak v dí, jak chápat utrpení malé hol i ky -. Kdybych mohla, radostn ě bych ho objala a políbila.

Donutil m ě zarecitovat p t Zdrávas ě a já jsem se vrátil na své místo. Teta se m ě hned zeptala, co jsem ekl kn zi, že jsem tam z stal tak dlouho, a já: - Sle na m ě nau ila, že zpov ě je tajná -. - Ano, ale musíte mi to íct poprvé - naléhala harpyje. V žádném p ípad . Byla mše, p íjímání, a když jsem odcházel, donutili m ě

políbit strýci ruku a říct: - Prosím, požehnej mi -. Za dcerou jsem s
dcerou, vždy stejná v teta, pak jsem obešel všechny příbuzné. Teta
Gaetana mi dala brožuru. Když jsem hlad, ale nikdo mi nenabídl
jídlo. Obvykle bylo po obědu zvykem zajít si do baru pro granitu
se sušenkami, ale ty vzala mánie na úsporu: v poledne jsme
seděli u talířů stovin a odpoledne šli k fotografovi, protože příbuzní
navrhli poslat fotku maminky.

Skončil jsem druhou třídu a prospěl jsem s velmi nízkým
prospěchem. Ten rok jsem musel zůstat na venkově celé léto.
Namítl jsem: - Aspoň v neděli musím jít na mši a za dcerou, který
je sám -. Byl to velmi dobrý lov k, trpěl astmatem. Dcera ho
zanedbávala, jednak z nedbalosti, jednak proto, že jí podmiňoval
manžel, který se neustále zlobil na své sousedy, příbuzné a
tchána.

Vzal jsem prádlo k vyprání a tajně jsem ho přinesl tetě z
Micherilla, jinak by byly potíže. Ke svému otci ani necítil lásku:
jednoho dne přišla jeho nevlastní sestra do Castrangie, aby
oznámila, že je mrtvý. "Pokud neodejdeš, vezmu tě cauci to curo

(nakopni ti zadek)," řekl jí.

Když se ve vesnici konala párty, bylo jen m hudební skupiny nabídnuto "pezzo duro", zmrzlina, která se tak nazývala díky své zvláštní konzistenci. Strý ku Michele, nikdy nebylo pochopeno, zda to bylo proto, že se mu to nelíbilo, nebo proto, že byl p inucen k neobvyklému gestu št drosti. Když m vid l míjet, zavolal na m : "Concettino, poj si dát zmrzlinu". A tak jsem využil p íležitosti užít si p i t ch vzácných p íležitostech n co dobrého.

P ed asem mi doktor Cosentino di Baceno p ipomn l detail, který se mi ztratil v pam ti. Zatímco kapela hrála ulicemi m sta, d ti se snažily zapojit do pr vodu. Ale aby bylo možné ospravedlnit jejich p ítomnost, bylo nutné "znat" komponent. Aby to dokázal, držel ruku v kapse saka. Takto jsem následoval svého strýce Michele, zatímco Gianni Cosentino, syn u itele na základní škole a bez otce, držel ruku v kapse v dce.

Uprost ed války za alo na Novara padat pár bomb. Všichni utekli a n kte í známí se k nám uchýlili do Castrangia. Pro m to byl ve írek, protože jsem mohl být ve spole nosti. as od asu bylo slyšet hvizd šrapnelu. P išla také tragická zpráva o roztržce syna majitele cukrárny Orlanda bombou. Matka v Domodossole, po tvrté t hotná, z stala sama s Rosou a Antoniettou. M j táta byl povolán zp t na Sicílii, aby se stal bersaglierem. N kolik m síc po svém odjezdu se dozv d l, že jeho matka porodila dívku jménem Emma a že má možnost vrátit se dom , protože se o ekávalo, že bude osvobozen se ty mi d tmi.

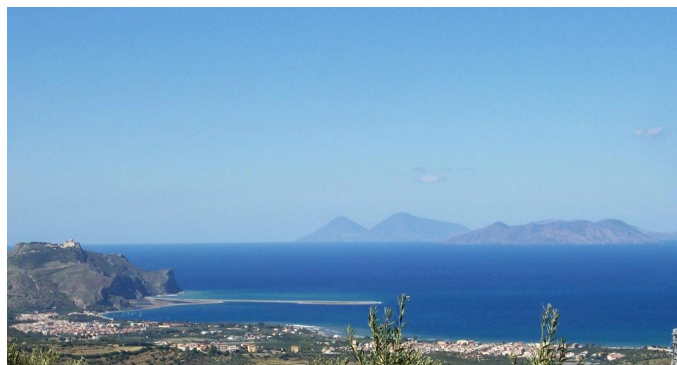
Bohužel, když dorazil do Domodossole, narazil na ho ké p ekvapení: Emma p estala po 12 dnech žít. O dva dny pozd ji se musel vrátit na frontu. O n kolik m síc pozd ji - bylo to

období nejistoty a nestability po 8. září - se mu podařilo uniknout vojenské službě a vrátil se do Novary, kde čekal na konec války, aby se připojil ke své matce. Otevřel si malou obuvnickou dílnu. Každý den jsem za ním chodil. Plachý, ale na svůj věk bystrý, měl jsem intuici, že táta bude spát s vdanou ženou, ale s vojenským manželem. Jednoho dne jsem vstoupil do pokladny na svahu Piazza Bertolami. Osoba od vedle si povídala s tátou. Ukázal jsem na něj ukazováčkem a prostědníčkem, abych vypíchl oči svému otci, který podváděl mou matku. Soused mi dokázal zadržet, zatímco táta mi s úsměvem řekl: "Hleď na to". V roce 1944 se narodilo hnedě dítě, kudrnaté jako on...

V Badiavecchii onemocněl z otcovy strany rakovinou žaludku. Získal jsem povolení od tety, abych se na něj šel podívat. Proto jsem sjížděl z Castrangie a šel podél řeky. Pamatuji si ho v posteli, klidný. Babička byla stále zaneprázdněná obchodem a mohla v něm trávit málo času. Dala mu do ruky olivovou ratolest, aby zahnalá mouchy, ale on se zhoršil a už neměl sílu a já je odehnal. 2. listopadu 1944 ve věku 66 let odletěl do nebe. Táta byl ještě na Sicílii. Pohřbu se zúčastnili i strýcové.

Tu a tam jsem dostal nějaký dopis od své matky. V roce 1945 se můj otec vrátil do Domodossola a v roce 1946 se narodil můj bratr Giuseppe.

tvrtá kapitola - Olej, pavučiny a zlé oko

Po celém světě byla válka, komunikace byla obtížná a o mám jsme už nikdy neslyšeli. Naštetí byl můj otec odvolán na Sicílii, aby se připojil ke sboru Bersaglieri, a když měl pár dní svobody, přijel za mnou. Kvůli válce bylo na venkov mnoho lidí. Vysídlení v tšinou pobývali třináct dní, pak ale městu hrozilo bombardování a raději zůstali celoročně na venkově.

Tu a tam jsem se uchýlil k těm lidem. Byla tam rodina sestřičky, které byly i přes nedostatek jídla vždy dobře naladěné. Viděl jsem chamtivost svých strýců, kteří vlastnili tolik sušených řízků a nikomu nic nedal: vzal jsem poádnu hrst a tajně jsem mu je přinesl. Na které fazole, které mi dali k snídani, jsem si pro ně nechal. Dokonce i tvrdý chléb: krajíc, který mi teta strčila do kapsy před odchodem do školy, rozděl jsem se o něj s těmi sestřičkami a oni mi na oplátku dali pár listů na psaní, nechali mě hrát si na houpačce a jeden z nich postavil hračky, židličky a postýlky pro panenky, které určila pro mě a její sestřičku, zatímco její starší sestra pro nás vyrobila hadrové panenky.

Občas se stalo, že jsem sešel k dědečce, kam si ženy ze sousedství chodily prát prádlo s popelem, a já jsem stál a žasl nad ohněm

zapáleným k oh evu vody v nádob p idržované dv ma velkými kameny. Nikdy jsem nevid l svou tetu d lat tyto operace. Málokdy se umyl nebo šel k ece, když nikdo nebyl poblíž, aby neukázal své mastné a velmi špinavé oble ení.

Jindy jsem pozoroval ženy, které dva nebo t i dny rozprost ely doma utkané plátno na kameny. Namoli ho a nechali uschnout pod spalujícím sluncem, dokud nezbledel. Moje teta mi vždycky volala dom , ale já d lal, že neslyším. Za války se snacha vrátila z Turína také s hol i kou. Z úcty k Salvatorovi, jejímu nevlastnímu synovi, se s ní zacházelo jako s královnou. B hem té doby z stali ve vesnici a teta pro tuto p íležitost vynesla vonné mýdlo, ln é ru níky, sušák na nádobí, ubrus a ubrousky, aby ud lali dobrý dojem. Místo toho se mnou bylo zacházeno jako se služebnou, která byla poslána vy izovat poch zky a získávat vodu z fontány, protože poslat hosta byla ostuda.

P išly Vánoce a podle severského zvyku našla nev sta ráno od Ježíška pro svou dceru krásný dárek: krásnou sadu hrnc a podšálk pro panenku. Radoval jsem se z ní, ale zároveň jsem propukl vztekem, že se mi nikdy nic takového nestalo. Byl jsem stále slabší a slabší. Hrozny tam byly, ale b da je jíst: na víno jste je museli vymakat. Sníst jste mohli jen tu ukradenou od soused . Lískové o echy byly sbírány, ale prodávat je. N které jsem sn dl tajn jako veverky v lese. Moji strýcové kupovali mléko jen o Vánocích a Velikonocích, aby d lali sušenky a já jsem ho p i varu sbíral lžící. Málokdy mi teta p ipravila smaženici.

asto jsem doufal, že mi to usmaží: 'Tak to dáme pry , až n jaké budeme mít a slepice projde (byl to mladý muž z Messiny, který chodil po kraji, sbíral vejce a vydával je za erstvá) my" "Prodám je a získám peníze." Vejce sbíral dva m síce a pak je prodával.

Ti z Messiny, kte í si vejce koupili, pravd podobn zjistili, že drží ku átko. Fíky se musely usrkávat, sníst se dalo jen pár,

ostatní se nechaly sušit na slunci, aby se prodaly nebo uchovaly na zimu. V m síci íjnu se ve er po ádaly krásné kaštiny. Pokud n jaké oloupané zbyly, strýc je nechal na stole v pokojí ku (ne na talí i, ale na podložce umašt né olejem kapajícím z lampy) a ráno, když vstával ve ty i do jdi do práce, vzbudil m a podal mi kaštiny ekl: "Máš snídani". Poslechl jsem a z hladu je sn dl, ale chutnaly po oleji a nevyhnuteln m bolel žaludek. Strýc se chlubil: - Miluji svou nete , dokonce jí p ipravuji kaštiny, když je ještě pozd v noci -. M j strýc m l ve svých o ích nenávist. N kdy byly žluté, ohniv ervené, když se zlobil: i když byly malé, ty o i mu pronikaly do tvá e. Byly malé a hluboké jako úzké díry, ze kterých uniká nenávist. Mezitím úplavice a ervi zvíť zili. Moje teta mi tu a tam dala lži ku petroleje. To udržuje ervy pry , zamumlala, aby se p esv d ila... pak za ala s "prichentu": - Mazzai un vermu gruossu quennu ìa pagana, øa u mazzu chi sugnu all Christian. O luridì sentu, o úterý sentu, o mercuridì sentu, o giuidì sentu, o vinardì sentu, o sabutu sentu, matteia du jurnu dì Pasqua u viermu sturdudu a tierra casca.-

(Zabil jsem tlustého erva, když jsem byl pohan a te ho zabím jako kes an. Na Zelené pond lí, na Zelené úterý, na Zelenou st edu, na Zelený tvrtek, na Velký pátek, na Bílou sobotu, ráno na Velikonoce omrá ený erv spadne na zem).

Nechápu, jak jsem mohl p ežít.

Zde otevíráme závorku.

Po mnoha letech m zachvátila bolest žaludku. Chodil jsem na rentgeny se stroji o velikosti místnosti. Dali mi bílý paprsek, aby zjistili, jestli tam není n jaký ved. Bohužel jste nic nevid li. Radiolog ekl, že jde o gastritidu a dal mi n jaká paliativa na zmírn ní bolesti. Dostal jsem se do bodu, kdy nedokážu nabrat

ani lžíci vody. Bylo mi asi padesát. Paolo, přítel Armanda di Piacenza, navrhl, že mne vezme ke specialistovi. I on přišel k doktoru Mazzeovi. Gastroskopický přístroj se nemohl dostat přes hrdlo. "Nevím, jak zachránit tuto ženu," řekl lékař, "pylorus je uzavřený." Všichni lidé, kteří provedli gastroskopii, odešli z místnosti po vlastních nohou. Já na nosítkách s IV. Lékař mi předepsal silnou kúru na dva měsíce. Když jsem se vrátil, nástroj stále neprocházel. Další kúra ještě silnější na tři měsíce.

Pět měsíců po první návštěvě začal nástroj prorážet pylorus. "Zázrak!" řekl doktor Mazzeo. Jakmile byla trubice odstraněna, zeptal se mne na mnoho otázek, aby pochopil, zda je to něco vrozeného nebo způsobeného. Začal jsem plakat: "Možná je to ropa, kterou mi Zizi občas dával na červy." Doktor si dal ruce do vlasů: "Olej? A ty ještě žiješ!". Pokračoval jsem v léčbě a tu a tam jsem opakoval gastroskopii.

Díky Dr. Mazzeovi, který mi zachránil život, si nyní po mnoha letech mohu vychutnat jídlo jen s nějakým omezujícím lékem.

Když na mě někdo zavolal z balkónu, teta se jí točila hlavou. Poté jí doporučil, aby si nala no dala malou skleničku ferochinu. Přesvědčila manžela, aby to koupil a ráno mi dal skleničku taky.

V tom domě navíc vládla i pověra. Strýce vždycky bolela hlava z vína, které spolykal, ale příčinou bylo podle něj zlé oko. Jeho žena ho musela prosit: vzala talíř vody, nalila trochu soli a kapku oleje a pak začala s prichentem na bolest hlavy: - Oglia biridittu, oglia santissimu, trasi ta sta casa e scaccia stu marocchiu, oglia biriditto vpadni a zaže tuto mammuku... (Požehnaný olej, svatý olej, vstup do tohoto domu a zaže toto zlé oko, požehnaný olej, posilni se a zaže tohoto ábla...).

Toto místo požehnaného oleje, jak se rozšířilo, podle jejich víry, zlé oko. O něco později tou vodou pokropili i rohy místnosti a

jeho bolest hlavy zmizela.

K hojení ran se pavuiny spojovaly s olejem a kouskem masa k výrobě vývaru. Ta hrozná směs byla, říkali, neomylná! Ráno mi dali sklenici vody s magnéziem. Po chvíli, celý tělesoucí se, jsem musel jít ven do mrazu, abych se osvobodil. Když jsem se vzpamatoval, poslali mě k ženě, která kouzla: nití mě zmínila od hlavy k patě a stejnou mírou i moje vodorovné paže. Pokud kousek chybně odvrátilo to smrt na daný rok.

I když svým způsobem měli strýcové víru v Boha, ve Svaté, v Madonu. Každý rok 8. září chodili pěšky do Tindari, do svatyně zasvěcené černé Madoně asi čtyřicet kilometrů od města. Od svých pětilet jsem musel jít to pokání.

U příležitosti poutí do svatyně Tindari den předtím teta vyrobila epice (pantofle) z hadříků. Strýc se přesvědčil vydat na lov a přinesl domů divokého králíka nebo dva na vaření. Aby udělala dobrý dojem, teta připravila i plnou lilkou. Podívala se do zrcadla a otělala si obličej hadříkem. V té době byla v mód píseň "Holubička sta zazà, má krásko", od které jsem si zvyknul říkat "zizi".

Do Tindari jsme vyrazili kolem jedenácté večer, abychom dorazili za svítání. Unavený a vyčerpaný svou křečovitostí jsem mnohokrát požádal o trochu čerstvé vody, ale nekupovali ji ve stáncích jako všichni ostatní unavení lidé: stáli ve frontě u jediné fontány poblíž kostela, odkud horká voda tryskalo to nepomohlo uklidnit horko. Podle tradice si koupili cizrnu, fava fazole a cannelline fazole, pak šli na mši, pomodlili se Madinuzzu a cestou ven se setkali s vesničky a mými příbuznými z otcovy strany. V poledne jsme se šli najíst pod okolní olivovníky. Škoda, že jsem byl tak unavený, ve skutečnosti ten den byly vždy chutné pokrmy, aby udělaly dobrý dojem před přáteli. Oběd zahrnoval divokého králíka pečeného v troubě, kterého mě j strýc chodil lovit

pár nocí předtím, plněné lilky a papriky, hrozny a domácí sušenky. Aby se přátelé dostali domů, vzali si prostědek: auto nebo koště pivozky. Díval jsem se, už jsem rezignoval na další chůzi. Jen kdyby tam byl strýc, mohl jsem si dovolit jezdit na koni, jinak to byla bolest.

Kapitola pátá - Sovy

Ještě k tématu náboženství, protože můj strýc byl členem bratrstva, měli povinnost chodit ke zpovědi a komunikovat na Květnou neděli v kostele San Giorgio. Obvykle se konal v pondělí ráno, kněz nejprve zpovídal všechny muže v kapli a poté se přesunul ke zpovědnici pro ženy.

Když přišla teta na tetu, která měla na sobě tlustou černou šálu, odnesla oděv v blízkosti roštu, aby se co nejvíce zakryla: zdálo se, že musí inhalovat heřmánkový čaj. Přiznal se a pak: - Teta je teta na tobě - řekl mi. I kdybych se chtěl během roku přiznat, nemohl jsem. Teta mi vynadala: - Nesmíš se vysmívat Pánu, stačí jednou za rok, jinak nejsi hoden vzít oplatku, protože máš šedé vlasy i oima -.

Kolem deváté mše svatá, při přijímání a hned domů. Jako obvykle z marných důvodů strýc začal nadávat, dostala nervózní kašel. Staly se nepopsatelné scény: kdyby ten den z nějakého důvodu měl lov k potěbu, nemohl plivat, jinak by Pánu vyhodil z úst. Kdyby se to nešťastím stalo, vzal víko džbánu, naplival do něj a tekutinu znovu zapil vodou a cukrem. Na Svatý týden lidé zůstávali ve vesnici i v noci, aby se zúčastnili ve věrných kázání vedených mnichem. Ve čtvrtek se připravovaly holubičky, sušenkové těsto různých tvarů s natvrdo vařenými vejci vařenými

s vodou a kroužkem, jedovatým barvivem. Na Velký pátek ráno, p st, byly navštíveny všechny kostely vyzdobené pšeni nými klí ky, poté byly spolknuty t i listy synovce (lé ivá bylina s velmi intenzivní v ní), které zaru ovaly pohodu po celý rok.

B hem dne jste nemuseli pracovat, abyste neublížili Ježíši uk ižovanému, pokud byste jehlu zašili, píchla by vás, pokud jste vid li, že existuje riziko zran ní vašeho t la a tak dále. Pro ten den, a jsem ud lal cokoli, jsem ani nedostal ránu, jinak by Ježíš plakal. V sobotu v jedenáct byla mše míru a vzk íšení. Všechny d ti p inesly holubice, aby p ijaly kn žské požehnání a pak je sn dly. Nikdy jsem si to uspokojení nemohl odnést, protože jsem si musel nechat svou holubici se dv ma vejci na školní výlet, který se konal v úterý po Velikonocích. Musel jsem nabídnout vejce u iteli. Na Velikonoce mi koupili marcipánového beránka, nejmenšího, abych moc neutrácel. Strýc byl dost lakomý na to, aby si leštil boty sazemi z pánve, která se vytvo ila na ohni. Kdyby teta v d la, že je práce hotová a oni ji platí, doporu ila by mi: - Zeptejte se svého strýce, jestli p inesl peníze -.

Museli jsme ho skoro zbož ovat jako dva otroky, dokud nebyl dojat a nedal jí deset lir a mn p t. Nemohl jsem utratit své peníze, protože byly ur eny pro prasátko. Jednou jsem ekl tet , že chci hrát loterii. Souhlasila, protože doufala, že vyhraje. Moje byla lež. Ve skute nosti jsem se ve srovnání se svými spole nicemi cítila také h e v oblékání: m li suknu , ale tet se nelíbily a já jsem byla nucena nosit celé šaty. Všichni m li bílé, hn dé nebo modré bavln é podkolenky, musel jsem si vysta it s jejími oranžovými ponožkami, které stály mén e než ostatní. Nosil jsem je nad kolena podep ené gumi kou, ale nejv tší problém je, že bez chodidla sahaly až ke kotníku. P es to jsem si vzal pár krátkých ponožek s manžetou. Už jsem byla dost marginalizovaná a musela jsem se odlišovat i oble ením. S p ti

lirami m ě napadlo koupit si slušn ější ponožky, které si vezmu ráno, než p ějdu do t ědí. Ten den byl obchod zav ěný. Nemohl jsem jít dom ě s pen ězi, protože moje teta by je vystopovala. Napadlo m ě je schovat pod kámen pod ěl stezky pro muly. V noci přšelo a jako papír se úpln ě rozpadly, jak jsem si uv ědomil druhý den ráno, když jsem je šel vyzvednout.

Uplynulo patnáct dní a teta se m ě zeptala, jestli jsem vyhrál v loterii. Ani tehdy jsem nebyl up ěmný a ěekl ano. Ty pen ěze nikdy nep ěišly. Na Velký pátek, p ěi procesí k poct ě Panny Marie Bolestné, když se setkala s u ěitelkou, požádala o vysv ětlení. Umíral jsem hanbou. P ěrozen ě o všem nev ěd ěla, a tak jsem pod jejím p ěsným pohledem schytral od tety dv ě facky. Do školy jsem chodila vřdy ochotn ě, ale se špatnými výsledky. Nikdo mi nerozum ěl a vřdy jsem byla povýšena díky doporu ěním, takže máma byla klidná, že m ě vřdycky donutili studovat. Jen s kou mi bylo dob ěe, až se jednoho dne opilý strýc vrátil z vesnice s n ějakými drš kami a zví ěe si kus vzalo, aby se nakrmilo. Vzal muřketu zanechanou vojáky a zabil ho v otev ěené krajin ě. Pro m ě to bylo velké zklamání.

V dob ě mláčen ěí jsem šel a sbíral zrna pšenice a je m ěne, která zbyla na sousedském dvorku, dával je do pytle a odnášed do mlýna Signory Tindarov ě na ěce. Mouku jsem pak p ěivezl do Novary mat ěin ě sest ěenci, která jako profese jako vdova se dv ěma malými d ětmi šla ráno sbírat d ěví do lesa a zapalovala pec, aby p ěpravila chleba pro toho, kdo jí mouku p ěinesl. n ějak ě pen ěze a trochu chleba pro d ěti.

V zá ěí, když byly fíky zral ě, jsem vylezl na stromy a sbíral chutné plody a ukládal je do rákosových koř zav řšených na v ětvích pomocí háku. Fíky byly nakrájeny a ponechány suřit na slunci na palicích. Po n ěkolika dnech byly such ě. Vysazen ě ve velkých kořích se jedly v zim ě. V t ěch dobrých řasech chodila

připravovat sušené říčky sousedka na venkov Signora Maria. Proto jsem za ní chodil. Byla matkou mnoha dětí. Jeden z nich, Carmelo, byl epileptik. Někdy už to nebylo k nalezení. Ustaraná matka ho šla hledat a já se na ní málem pobavil.

Když jsem byl v páté třídě, paní učitelka požádala rodiče, abychom informovali rodiče, že nás vezme do kina na film "Malý alpský chlapec". Strýcové: "Na tu špínu se nechodíte dívat". Synovec kněze naproti slyšel: "Musíš ji poslat, já jsem to taky neviděl." Pak byli přesunuti a já mohl jít.

Od maminky přišel balíček se sladkostmi. Na které jsem přinesl do školy. Byla to doba hladomoru a sladkostí byl také nedostatek. Sestra mého učitele učila čtvrtou třídu, když jsem byl v páté třídě. Požádala o bonbóny pro chudší dívku, než jsem já, která byla nemocná, a já jí je všechny nechal.

V roce 1945 se můj otec vrátil do Domodossola. Znovu jsem ho viděl v dubnu 1946 a byla s ním moje matka, která čekala dítě.

Strávil jsem deset šestnácti dnů s rodiči. Proto jsem jezdil na návštěvu k prarodičům a strýcům, takže jsem jedl, kolik jsem chtěl, a pil mnoho limonád od babičky, která je prodávala. Nakonec má matka chtěla vzít s sebou do horní Itálie, ale moje teta, vždy falešná a sobecká, ji přesvědčila, aby mě nechala u sebe. Navštěvoval jsem pátou třídu, vždy s obtížemi vzhledem ke své křečce. Ve dnech zkoušek přišla zpráva o narození jeho bratříčka. Celá šestnáctá, ale zároveň litovaná, plakala jsem radostí i bolestí. Možná z tohoto důvodu mě učitelka povýšila, i když o zkouškách neotevřela pusy. Toho roku zřídili ve vesnici gymnaziální oddíl a téměř všichni moji spolužáci se připravili na přijímací zkoušky, aby tam mohli přistoupit. Pro mě neexistovaly žádné možnosti: moji strýcové byli přesvědčeni, že takovou školu navštěvují pouze sovy. Ve skutečnosti lov k dokončení střední školy musel na mistry do Messiny. O posílání peněz za

knihy se museli postarat moji rodi e, nic by nenakupovali. Po ád jsem bre ela, protože jsem cht la pokračovat ve studiu. Pak mi nabídli možnost zapsat se na profesní bienále, jakési velmi chudé st ední školy trvající dva roky. Chodili tam ti nejchudší, každopádn jsem to p ijal. Chodila jsem tam a zp t, ráno i odpoledne. Škola byla smíšená: nejhlu n jší chlapci zvedli ruce proti editeli, který u il matematiku, podrazili i u itele italštiny a francouzštiny. Dívky se u ily domácím pracím a muži zem d lským pojím m. Ve skute nosti se neu ily v bec nic. M j zisk byl dobrý, že jsem plachý a m l velkou žíze se u it.

P ed koncem školního roku nás u itelé p ipravili na charitativní divadlo. Musel jsem se objevit oble ený jako pouli ní uli ník. Strýcova plochá epice tam byla, kra asy chyby. Když jsem to ekl tet , zvolala: "Jsi hodná, že jsi složil kauci." Neztratil jsem odvahu: šel jsem za holi ovou ženou Liezzou, abych jí p j il kalhoty jejího syna. A tak jsem se ve er na recitálu za velkého potlesku a zoufalství svých strýc , kte í byli p i této p íležitosti p ítomni v publiku, oblékl jako pouli ní uli ník.

Bohužel uplynuly i ty dva roky a já jsem navždy skon il školu v domn ní, že jsem z stal stejn ignorant a ješt víc než p edtím.

Šestá kapitola - Prosím, odpus te mi (Sv tlo hv zd)

Bylo mi dvanáct, když za mnou v srpnu přijela matka s tátou a malým bratrem, které jsem viděl poprvé. Pohled na její malou tvář mě potěšil a vzpomínám na ten den jako na jeden z nejlepších dnů v mém životě. Moji rodiče byli odhodláni vzít mě s sebou, abych se mohla vrátit do školy, ale teta je už po mnohonásobně vyvedla z myšlenky: poslala by mě za švadlenu s vyhlídkou, že se dobře využijím. A tak se stalo, proti mé vůli. Moji rodiče odešli a já zůstal na Sicílii jako idiot. Od té doby jsem neměl klid a vždycky jsem tajně plakal. Strýcové říkali, že by mě rodiče určitě nemilovali jako oni, že mě vychovali jako dceru (dcera by si určitě prošla stejnými bolestmi jako já). Jednoho dne šla moje teta k nejlepší švadleně ve městě, kde se má matka také vyučila, a zeptala se jí, zda by mě nezaměstnala. Švadlena odpověděla, že už má osm dívek a nemůže počet zvýšit. Druhý den jí teta přinesla vajíčka, aby jí odpověděla, a řekla: - Vraťte se za mnou, možná jeden z vás odjíždí do Turína a zůstane volné místo pro vaši neteř. Přesně, po mně mě teta poslala do laboratoře. Slečna, která mě učila nevíce než metr a půl, mě přivítala: - Dobře, beru to, protože je mi to líto, asi raději přijedeš

ke mně, než abys zůstal na venkově se svým tetou. Nebyl tak úplně špatný, když si to myslel. Druhý den v osm jsem se představitel. - Za ni zametat laborator - ekl mi - pak umyješ podlahu -. Píběh m za ínal štát. Pustil jsem se do úklidu, jak nejlépe jsem mohl. Byl jsem malý, bylo mi dvanáct, ale vypadal jsem na osm.

Podlahu jsem neuměla umýt: na venkově byla z kamene a na vesnici, kde byly dlaždice, je tetu nikdy nemyla, aby je neopotřebovala. Snažil jsem se udělat maximum, ale švadlena m nazvala oslíkem, protože jsem se špatně umyl. V devět hodin přijeli dlníci a začali se zajímat o novou causitu (malou holici). Všichni se na mě lítostivě podívali. Slyšel jsem jejich e i a spadl z mraku, aniž bych znal to podstatné ze života. Tu a tam mi dali nějakou malou práci jako švadlena, vci, které jsem nedělala dobrovolně, vždy jsem byla rozhozená, že jsem nemohla studovat. Den mě pozitivní stránku: v poledne, když jsem se nemusel vracet na venkov, jsem se v klidu najedl doma, rozložil na stole ubrousek, naaranžoval sklenici, láhev vody a talíř. Zkrátka k jídlu kus tvrdého chleba a sýra mě bavilo prostírat stůl jako všechny obyčejné lidi. Po obědě jsem šla k sousedce, která byla o devět let starší než já a byla švadlena. Pomohla mi otevřít oči mé naivitě. S ní žila její matka, sestra se sloníma nohama a další invalida.

Obas mě pozvali na misku polévky. Švadlena mě požádala, abych jí pomohl vyšívat dtské oblečení křížkovým stehem. Jednou jsem dostal záchvat smutku a v plci práce jsem skončil. Jindy jsem ze zášti vzal popel z pánve a rozsypal ho po schodech. ekl: "Kdo evec paccia? Chytil jsem nějakou nemoc?". Nakonec mě pochopili a odpustili mi.

Někdy jsem chodila k jeptiškám v sirotinci Antoniano, abych si hrála se sirotky. Trochu jsem jim záviděla, protože žili své dny v

po ádku. Jedli u stolu vždy dobře prostěného, pak si hráli a nakonec se ve stanovené době oddávali zbožnosti Boží modlitbou. Myslel jsem si: - Mají štěstí, už nemají rodiče a přesto se jim žije dobře u jeptišek, zatímco já mám rodiče, ale jsem nucen žít s tímto medvědími strýci -. Aniž by to věděli, abych se vyhnul následnému zdlouhavému výsledku, zašel jsem občas navštívit tetu z otcovy strany, která bydlela na vesnici. Požádal jsem ji o peníze, abych mohl poslat dopis jejím rodičům s prosbou, aby mě vzali s sebou.

V listopadu každého roku mě vzali na veletrh Sant'Ugo, který se konal v Piano Vigna. V této lokalitě si prarodiče z otcovy strany zídili k Inu, kde připravovali grilované maso a klobásy, které prodávali společně se sklenkou dobrého vína. Pro mě to byla příležitost být společnými z otcovy strany, pochutnat si na dobrém masu a popíjet barevnou sodovku, podívat se na stánky s grily, lucernami, hliněnými hrnci, tvrdáky a bumbaelli.

Druhý den jsme jeli znovu do Badia Vecchia na svátek Sant'Ugo, mši, malý průvod a potom v obchodě prarodičů, kteří mi nabízeli klobásu, chléb a sodovku, sepevanou z uzavřené láhve mířící v hale.

Jednou před Vánoci jsme jeli na 3 dny do Messiny. Spali jsme u příbuzného. Trochu se mi nelíbila: vyprávěla svým strýcům, že na trhu ukradla vejce jedné selce, čímž ji rozptylovala. V katechismu jsem se naučil, že krást se nemá. S dcerou jsme vešli k pánovi, který stavěl figurky. Abych byl šťastný, dali mi strýcové peníze, abych je koupil. Na Castrangiově pomazaném stole se mi podařilo postavit jesličky. S tvými chleby a několika vatovými vločkami jsem vytvořil chatru. Večer jsem si užíval atmosféru dvou svíček vytvořených ze skořápek vlašských ořechů namořených v oleji a provázku vedle Jezulátka. Strýček Michele také ocenil nápad a chtěl mě odměnit: "Ntoio, oloupaní dvě

opuncie" a teta je šla dostat pod postel, kde byly chovány.

Když jsem se zastavil spát sám v Novare, během vánočních nověny jsem šel se svou sousedkou Antoniettou na slavnost, která se konala v 5 ráno v kostele Annunziata. V zadní části kostela poskytl sakristán židle za poplatek. Přivezli jsme je z domova. Na zpáteční cestě jsme navštívili Carolinu, inženýrovu prádelnu, již brzy ráno v práci pod schody. V té době už šla nerpát vodu z fontány San Francesco velkými litry, aby naplnila devnou vanu. řekl: "Caosi, pokej tady, jdu se podívat, jestli v era ve er pán m zbyly nějaké sušenky, takže m žeš snídat." Tém nikdy se nevracel s prázdnou. Pozval jsem Antoniettu, aby pišla nahoru, a zapálili jsme ohniště. Když Carolina nemohla najít nic jiného k jídlu, šel jsem do kuchyně pro kousek tvrdého chleba a sklenici vody z "bumbaella". Do 8 jsme se zastavili dlat ubrousky, pak jsme se rozloučili: Já jsem šel do dílny, Antonietta šla k ní domů, aby pomohla své matce jako jediná dcera s 8 sourozenci.

V samotné Novare jsem se cítil jako občan. Když jsem šel navštívit dědeka Turiho, řekl jsem mu okna a on mi dal "srea" (tip). Šel jsem si koupit lak na nehty. Koupil jsem si také rozpouštědlo, abych ho odstranil, když jsem tušil, že se setkám se svými strýci. Jako pudr na obličej jsem použil pudr. Běda: jednoho dne jsem to nechal na obličejí a prošel si svými problémy, fackami a urážkami. "Kde jsi vzal peníze na to svinstvo?" A já: "Copak nevidíš, že je to mouka?". Mezitím se sousedé přestěhovali do jiné čtvrti. Jednoho dne mě pozvali do cirkusu. "Nemám peníze..." řekl jsem. Přijeli mi je. Odpoledne jsem šel do laboratoře, abych si užil představení: opice na hrazdách, děti na koních, sloni, klauni, dosud nevídané v cí. Bohužel jsem musel dostat 8 lir.

Ono kolik dní později jsem na cestě do Castrantie v San

Salvatore potkal matku jednoho spolužáka s taškou plnou zeleniny koupenou od farmáře. Zeptal se mě, jestli bych se mohl vrátit do vesnice (pro tehdejší mentalitu se styděl jít s taškou nám stí!). Souhlasil jsem v domnění, že se spropitným sešrotuji na jaké peníze. Bohužel, když se s obtížemi dostala k jejímu domu, odmítla mě, ty mi arašídý. Neztratil jsem odvalu. Získal jsem liru prodejem ubrousku paní z Fantiny. Postavil jsem kartonové Pinocchio s nohama a rukama pohybovanými provázkem. Na které děti je koupily za haléře. Další nápad: sluneční brýle pro chudé děti. Hledal jsem prohledné barevné obaly od bonbonů před bary. S cukrovým papírem jsem vyšíval rám a mohl jsem získat další centy. Po dvou měsících se mi podařilo vrátit těch 8 lir.

Dejek mě lipes v pokročilý v k astma a kýlu, kterou nosil od pětilet, snažil se rozptýlit na venkov, protože dcera k němu téměř nechodila. Dva letní měsíce, kdy přijela jeho snacha z Messiny, byl v pořádku: vyprala mu prádlo a prohrabala děm, aby ho očištila od všeho, co se za rok nashromáždilo.

Když jsme se potkali, řekla mi: „Vaše teta je ostudná, nemůžete nechat chudáka starce trpět takhle ve špíně.“ Večer jsem se šel hlásit, ale teta švagrovou kritizovala: - Je to oběť, máš si myslet sama, co chce -. A já opáčil: "Máš pravdu, viděl jsem to ištní, které děláš: dokonce jsi umyl pisoár kyselinou a je zase lesklý". V tu chvíli mi dal facku, protože bychom o těchto věcech neměli mluvit, a byl jsem nechutný.

Jednoho dne mi děda dal nějaké peníze a já si koupila zpěvník, o kterém mluvily dívky v dílně. Na jakou dobu se mi to podařilo skrývat, ale jednoho večera jsem neměl děda a strýc, který si to uvědomil, začal nadávat: "I tyhle hnusné svinstvo, tě se z tebe stává tyran." Při těchto slovech jsem mu to rvala do obličeje dříve než on. Tváří v tvář mé vzpouře už nic neviděl, stáhl si pás kalhot

a za al m surov bít. Bylo mi asi t ináct a bylo to jedinkrát, co ekl své žen : „Slyšel jsem, že n jaká paní odjíždí do horní Itálie, aby doprovodila tvou nete do vesnice a poslala ji s ní k rodi m’ . V tu chvíli jsem se cítil š astn , zapomn l jsem i na bolesti, které jsem dostal, pak jsem šel a zamyšlen se posadil do trávy. Za ala se snášet tma, pomyslel jsem si, když no ní stíny pronikly do v tví strom a od eky se zvedl lehký studený vítr.

Op el jsem se o o ech a usnul jsem p i pohledu na mraky. Snil jsem hodn , roj barevných sn . Lehký vánek m pohladil po tvá i. Otev el jsem o i a podivn jsem miloval to místo, které jsem vždy nenávid l, a poprvé jsem si s úžasem uv domil, že je osv tleno pouze sv tlem hv zd. Nechal jsem se jít v tomto stavu opušt nosti, znovu jsem snil. Št stí jako tajemná tekutina vstoupilo po kapkách do mé malé bytosti. Nebyla jsem milá hol i ka. Nohy jsem m l vrás ité, když jsem chodil po ostrých oblázcích potoka, ale celé mé t lo a dokonce i moje duše už byly zvyklé nenávid t vše, co se mohlo zdát sladké a n žné. Ale p iznám se, že ten krátký spánek toho ve era byl úžasný a už jsem ho nikdy nenašel. Možná proto si to stále pamatuji. Najednou mi na rameno spo inula ruka, dorazila teta Antonie a svým zp sobem m prudce vzbudila: "Poj me dom . Až tam dorazíme, políbíš strýci ruku a ekneš mu - Prosím, odpus mi -". A tak to bylo.

Toho ve era jsem t esoucí se ulehl, v noci jsem nemohl spát a hodiny jsem trávil v k e ovitém o ekávání dne. Kdybych upadl do spánku, aniž bych si to uv domoval, za al bych náhle jako volání nebo záchv v sv domí, které vyžadovalo, abych byl vzh ru a v bolestech a nedovolil mi žádný oddech. Zbytek asu jsem strávil s otev enýma o ima prozkoumáváním p íšer, které no ní temnota kreslila na st ny, a aniž bych m l sílu cokoli ud lat, plakal jsem a plakal. Ale nebyl to smutný plá , bylo to n co

jiného, co jsem neslyšel. Druhý den jsem nešel do laborato e,
protože moje t lo vypadalo jako mapa, bylo tak pohmožd né.
Vrátil jsem se až po týdnu, když za aly znaménka blednout.

Kapitola sedmá - Emilia

V neděli odpoledne jsem šel s několika přáteli do sirotince: jedna jeptiška nám hezky vysvětlila evangelium s několika relevantními vtipy. Jaká radost strávit tu hodinu v radosti. Jednoho dne nám řekl, že v říjnu přijede biskup z Messiny na návštěvu.

- Zvedni ruku, jestli chceš tuto svátost, abych ji mohl předat arciknězi Monsignorovi Salvatore Abbadessovi - Nevěděl jsem, co mám dělat, nesměle jsem zvedl ruku. O několik dní později jsem to řekl zizi. Byla v rozpacích: musela hledat kmotru. Navrhl jsem dceru pošáka, slečnu Rinu, mladou učitelku. Jak se ho můžeme ptát? Druhý den jsme šli k ní domů a ona souhlasila. 9. října 1948 odpoledne jsem šel s přáteli do Matky církve ke zpovědi. Druhý den jsem šel ráno ke kmotře a ona mi dala filigránový náramek propletený srdíčky. Začal jsem se radovat. V 11 jsme šli do kostela. Přišel biskup a začal sloužit mší svatou. O přestávce jsme se sešli ve střední lodi a jeden po druhém nás potvrzoval. Po mši strýcové nenabídli kmotřice ani kávu. Jen ji pozdravili jednoduchým voláním "commare".

Pamatuji si, že když jsem se jako dítě vracel z Castrangie před příjezdem do vesnice, byla zde kaple zasvěcená Spasiteli. Zizi se na chvíli zastavil a řekl nahlas "oh matky, oh matky...". Myslel

jsem, že je to modlitba. Když jsem byl starší, uv domil jsem si, že místo toho volala své zesnulé matce, protože h bitov se nachází hned nad kaplí. Nikdy jsem nenavštívil h bitov, protože zizì nešel ani na svátek svatých. V d l jsem, že p i té p íležitosti lidé koupili kv tiny od Signoriny Signorino v míst zvaném "Fussadello" a tém v pr vodu šli zdobit hrobky svých blízkých. Jednou jsem navrhl Zizìmu: "Pro se také nezajdeme podívat na hrob tvé matky?"

Odpov d la, že jí to bude líto. - Je zbyte né vzývat "matky - maminky", když jí nechcete p inést ani kyti ku. - P i t chto slovech byl tém dojat. Šli jsme do Fussadella koupit n jaké chryzantémy. Na svátek všech svatých jsem šla zavolat d dovi Turimu, aby nás vzal k hrobu "matek", pro m babi ky Rosy. D da nechal nedávno ten hrob p estav t, protože za války ho zni ila jediná bomba svržená na h bitov.

P estože jsem byl hrdý na to, že jsem vyhrál další bitvu, mé myšlenky dnem i nocí sm ovaly k rodi m. Snažil jsem se rozptýlit, když jsem byl v laborato i. Šití m za alo bavit: p ipravila jsem si vatu na ramenní vycpávky, foukala jsem na uhlí. Když byla žehli ka rozpálená, velké dívky žehlily kusy, aby vytvo ily oble ení. Aby z stal napnutý, bylo zvykem dávat olov ná závaží všitá mezi dv pásky na okraj. Kupoval jsem je od svého kmotra, který prodával materiál na pušky. Byly to pelety, které jsem musel zploštit kladivem. N kdy si dokonce zploštím prsty... Mezitím paní Orlando po ádala placené kurzy st íhání pro starší dívky. Sed l jsem daleko, ale napínal jsem uši, abych z lekcí n co pochopil. Jednou strýcové ekli, že pojedeme k Fantin za "komarou" a "srovnáva em", t mi, kte í, když p ijeli do Novary pro d ležitě v ci, spali u nás. Jednou se kmotra zeptala zizì "Kolik je ti let?" A zizì: - Mi orbu da vista i l'occhi, jeptiška mi riguordo - (jestli mi chyb l zrak, nepamatuji se).

S tipem d de ka Turiho jsem si šel koupit kousek zelené látky, abych otestoval své schopnosti, vyrobil jsem sukni. Nastal den odjezdu pro Fantinu (dvě hodiny chůze). Vstali jsme ve 4. Chtěl jsem překvapit Zizi tím, že jsem si oblékl sukni. Bylo to tak úzké, že jsem skoro nemohl chodit. Když viděl můj výtvar, začal říkat: - Vychovali jsme to a teď, když to začíná dospívat, je to koketa. Dělá nám to hanbu. A řekl jsem: "Tohle ti nesundám, jestli chceš, je to takhle, jinak jdi!" Ale v duchu jsem si říkal "jak můžu chodit v tak těsné sukni...". Do cíle jsme stejně dorazili. Árika se zeptala, kde jsem si nechal vyrobit tak krásnou sukni. - Sa figi illa - (udělala to) řekla Zizi. - Takže když musíme něco ušít, půjdeme k ní -. Sova pýcha...

Občas jsem ve vesnici viděl vci, které mřmoutily. Emilia byla hluchoněmá, možná bezdomovec. V tšinu dní procházel ulicemi, kde jsem bydlel. Pokud někoho potkal, dal si ruku na ústa. Občas jí lidé nabízeli kousek chleba, ale našli se i tací, kteří jí bez skrupulí dali k ruce sýra a pak se schovali, aby viděl reakci: chudinka seděla na schodech u dveří a mlátila hlavou o zeď. Jednoho dne jsem šel do obchodu pro nit, uslyšel jsem hlasitý hlas Antonia, slepého muže. Z opatství, které se nachází v horní části města, oznámil, že dorazily sardinky. S pár liry z d de kova spropitného, které mi zbyly, jsem šel do rybárny koupit pár uncí. V poledne jsem zapálil kamna dřevěným uhlím, uvařil sardinky a dal je do cukrového papíru. Když jsem viděl Emilii jít kolem, dal jsem jí je. Udivená se na mě podívala a trochu se usmála, aby mi podkovala. Viděl jsem ji, jak seděla v obvyklých dřevěných a netloukla hlavou o zeď, ale přikládala si tenké prsty k ústům. Ten den jsem nejedl: musel jsem ze sporáku uklidit zbývající uhlíky, abych strýcovi nedovolil pochopit mé iniciativy.

Angela prošla kolem poledne po této silnici se svým synem

Ninem, postiženým lov kem, který chodil, ale mluvil gesty. Šli s v drem pro polévku do sirot ince. Jednoho dne byl Nino sám se svým kýblem, poblíž mého domu ho dva kluci svlékli a utekli. Nebyl schopen si stáhnout kalhoty. Byl bez spodního prádla. Nesm le jsem šel dol , abych ho oblékl. Bylo to poprvé, co jsem vid l nahého muže. B da, kdyby to strýcové v d li, byl by z toho skandál.

V jednom z mnoha dopis zaslaných mým rodi m jsem vyjád il touhu po náramkových hodinkách. Protože jsem v d l, že Signora Agostina pochází z Domodossoly, šel jsem za ní. Jakmile m uvid l, objal m a dal mi balí ek, který poslali rodi e. Otev el jsem ji a ke svému p ekvapení jsem našel hn dou jehn í kožešinu s kade emi velikosti prstu, plst ný klobouk a krabi ku s hodinkami. T ásl jsem se radostí, když mi to paní upravovala na záp stí. Dal mi sklenici vody, abych se vzpamatoval, a b žel dom . Druhý den, když moji strýcové p išli do Novary, ekli, že kdybych m l na sob ten kožich, mysleli by si, že jsem blázen: nikdo ve m st nic takového nevlastnil. Nosila jsem ho však s hrdostí. Vyhrnul jsem si rukáv, aby si všichni všimli hodinek. ásto jsem tomu dával lano, takže se to b hem krátké doby p etrhlo. Cestou do Castrangie jsem potkal n jaké starší lidi, kte í se m ptali na ás. Abych neud lal špatný dojem, podíval jsem se na dnes již neopraviteln rozbité hodiny a ekl jsem, že jsem je zapomn l natáhnout. -D kuji sob -. Pozdravili m a pokrač ovali v cest .

Ve srovnání s mými p áteli jsem byl malý a hubený, všichni byli "vyvinutí". V dopise se moje matka zeptala zizì, jestli jsem "vyvinutá" jako moje sestra Rosa. Ale pro Zizìho mluvit o t chto v cech bylo tabu. Nev d l, že o život vím všechno. Vzpourný jako vždy jsem jí ekl: "Nejsem 'sle na', protože jsem podvyživený." A ona: - Co to íkáš? Vždy jsme vás podporovali.

Jednoho večera jsem spal v Castrangii a bylo mi špatně. Polil mě studený pot. V domnění, že je konec, jsem se pomodlil, rozplakal jsem se a šel do tmy vyčistit pár kapek. A oni: "Jestli znovu vstaneš, praštím tě!". Možná mě Madonna del Tindari ochránila. Vrátil jsem se do slavníku a usnul. Další den v laboratoři v Nova e m signorina Assunta viděla bledší než obvykle. Když jí přinesla jako každé ráno přinesla kávu a mléko s opečenými plátky, nabídla mi také.

Kapitola osmá - Let vlaštovek

Když jsem trávil hodně času v Novare, zdálo se mi, že se život změnil: možná proto, že jsem šel navštívit dědečka Turiho a rád jsem si s ním nepetržitě povídal celé odpoledne. Vyprávěl mi mnoho příběhů ze svého života a o tom, jak těžká byla jeho existence. Navíc, když jsem žil v Novare, měl jsem příležitost být svědkem děležitých událostí, které se ve městě odehrávají. Především ty velké náboženské akce mě dojaly procesí, křty, bi mování, ale především svatební obřady. Tehdy se svatby slavily ve městě, téměř vždy jsem chodil s příteli na procházku do kostela San Nicola.

Jednou ve městě jsem viděl nevěstu v bílých šatech vycházet v doprovodu svého otce. Bílá jako sníh, vypadala jako panenka, byla tak krásná! Byla to Carmelina, kdo si vzal Filippa. Zcela jsem se identifikoval a zasníl se: "Kdo ví, jednou bych mohl být na místě i já..."

V těchto dnech jsem měl zvláštní pocity, ve vzduchu bylo něco

nového a zvláštního, m l jsem p edtuchy. Byl jsem neklidný a ekal jsem, že se stane mimo ádná událost. A událost na sebe skute n nenechala dlouho ekat. Kolem poledne obvykle p icházel poš ák. Jednoho dne v m síci ervnu slyším jeho chraptivý hlas: "Campo, je tu pošta". Vzal jsem ten dopis, p išel od ... Domodossola! Matka napsala své sest e.

Prudce jsem ji otev el, až jsem ji málem utrl a p e etl, byla tam zpráva, na kterou jsem ekal celý život: kolem 12. zá í p ijede moje matka na Sicílii, aby m vyzvedla a odvezla na sever! To už jsem byla mladá dáma, ekala m budoucnost a musela jsem si najít práci. S v domím reakce mé tety jsem z opatrnosti schoval dopis na dno nádoby, která obsahovala mo e harampádí: kdyby to zizì etl, chudák... N kdy strýc Micherillo p išel do obchodu, když nepracoval v osadách v Nova e. N kdy p išel se zizì a vyd šen ekl: "Už je to dlouho, co tvoje máma psala, muselo se jí n co stát...". Já se naopak bál, že p ijde další dopis s n jakými náznaky. Jednoho dne skute n jeden dorazil, ale našť stí bez jakékoliv narážky na cestu na Sicílii. Léto mi pomalu uteklo, nemohla jsem se do kat, až to k e ovité ekání skon í. Práce mi pomohla p estat p emýšlet a trávit as, který m d lil od p íjezdu mé matky. Na svátek Nanebevzetí Panny Marie 15. srpna cht li všichni lidé p edvést svou eleganci a v laborato i bylo vždy co d lat, víc než obvykle: mnoho dam cht lo p edvést své nové šaty. 13. srpen byl v nován d Inicím, které si um ly ušít vlastní od vy.

Požádal jsem zizì, aby koupil v ci, abych byl na stejné úrovni jako p átelé. Souhlasila a já zvolil levnou béžovou látku s modrými vzory uzl . Sle na v díln mi ho nast íhala a pov íla staršího d Iníka, aby mi ho pomohl ušít. V den ve írku jsem m la nové šaty jako všichni ostatní.

Byli tam i známí, kte í p išli z Fantiny. Jeden z nich vid l moji

povstnou p iléhavou sukni. Pinesl kus látky a zeptal se zizì: "Vaše nete mi musí ušít šaty, je tak dobrá!". Vzal jsem jí míry. Ml jsem na mysli model, který pro klienta vyrobila Signorina Assunta. Požádal jsem o něj jakýs, abych to ušil a zkusil. "Dobře, látka je trochu těžká, vhodná na podzim. Projdu kolem 20. září."

Carmelina, dívka z dílny, mezitím pozvala všechny své přátele na svou svatbu, slavenou jednoho zářiového večera v kostele Matrice. Se zizìho svolením jsem šel na oběd. Mezi hosty byla i paní z Domodossoly, která oznámila svůj brzký odjezd: "Concettino, tvé dny jsou v Novare se teny. Brzy pro tebe pojedou tvoje maminka."

Po bohatém občerstvení jsem se vrátil spokojený domů. Dny plynuly a nadešel svátek Tindari 8. září, toho roku se mi velmi dlouhá trasa, která se vinula podél fiumary, nezdála vůbec tak těžká a nekonená jako poprvé, ml jsem pocit, jako bych létal. Zpátky v Castrangii jsem informoval Zizì, že zstanu několik dní s vymyšlenou výmluvou, že laboratoř stane zavazena až do 12. To ráno mi bušilo srdce. Natrhali jsme pár fíků, které jsme vzali sousedovi a zamířili do Novary. V poslední cestě jsem z dálky viděl svou matku sjíždět po stezce pro muly. Rozbhl jsem se k ní a objal ji vši silou, kterou jsem ml ve svých malých pažích. Zizì zaala křikem: "Proč jsi najednou přišel? Myslíš, že bys mohl Concettinu vzít s sebou?" "Ano - odpovíď matka - odjíždíme za tři dny." "Nemůžeš, musí připravit šaty pro dámu z Fantiny." Byla to další výmluva, jak ml držet zpátky. Celou dobu křikl. Ipaticky jsem se dotýkal oblohy prstem. Litoval bych jen toho, že už nebudu moci navštívit dědeka Turiho.

14. večer jsme ml ve večeru. Zizì jen otevřel pusou, aby urazil mámu: "Jak odvážná jsi mi ji vzal, nemáš srdce, moc ml trápíš, už tě nepovažuji za sestru." Michelilla jsem viděl poprvé se

slzami v očích. Pod jeho hrubou a tvrdou skořepkou jako dříve evidentně zstalo už známo několik kapek lidskosti. Na druhou stranu jsem byl studený jako mramor a vůbec mě to nepohnulo.

V noci jsem nespal ani mrknutí oka, tisíce myšlenek se chaoticky honily v mé mysli a nemohl jsem se dokat, až přijde ráno, abych mohl odejít. Matka si objednala taxík od pána předjížděvaného "cauzi i wolf" (vlíká kalhoty). Za svítání jsme vstali, poslední dotek kartonového kufru a pozdrav strýčkům. Moje teta při odchodu vyšla ze svého pokoje v slzách, s rozpuštěnými vlasy a vrhla se matce k nohám s prosbou: "Tebe se zabiju a budeš mít smrt na své domě do konce života! tebe ptám se na kolenou - ekla - jsem jen ubohá žena, sama a falešný manžel s ní zachází jako se zvířetem, nikdo mě nemiluje Sestro, žádám tě, abys mi ji nebral, smiluj se, nemáš právo mě nechat na pokoji, vyrostla s námi jako květina a teď žádná vdova!"

S rozčuchanými vlasy a tváří pokapanou blátem bušil do země a proklínal celý vesmír. Moje matka pochopila, že se její sestra stala nebezpečnou a ztrácela rozum, šílela. Ona se však nehýbala, nenechala se pohnout k lítosti, byla hluchá ke svému bloudění, dívala se do dálky a čekala na konec svého dramatu. Když si teta už domíla, že moje matka je neoblomná, spěchala do svého pokoje a popela nám poslední sbohem. Najednou jsme odešli, vrátila se s nadávkami na ulici, když jsme odcházeli, viděli jsme, jak se zmenšuje, až se z ní stala malá černá koule, která splývala s kameny. Možná jsem k ní byl krutý, jak jen dít umí být, ale pamatuji si, že když jsem odcházel z jejího domu chráněný rukou své matky, když jsem viděl, že se mi chystá náhle zmizet z dohledu všech mých rozhořčení. se změnila v náklonnost a já k ní cítil soucit (později jsem se dozvěděl, že mým Zizì několik měsíců truchlil na ulicích, jako bych byl mrtvý).

Na náměstí Piazza Bertolami se otevřely dveře taxíku. Z okna

jsem zdravil všechny, které jsem viděl až na konec země. Během cesty jsem s bolestí v srdci pozoroval krajinu a místo pomalu se vzdalující mému pohledu, dlouho jsme mlčeli, až jsem uviděl moře. To už jsem byl daleko od Novary, rozhodně! V mysli se mi praly protichůdné myšlenky a nemohla jsem je ovládat, pak jsem se probudila, když má matka pohládila a upozornila, že jsme dorazili. Pak jsem intenzivně miloval tu zemi, kterou jsem tak dlouho nenáviděl kvůli tomu smutnému životu, který jsem vedl. Na nádraží Vigliatore nastal velký zmatek, mnozí jako my odjížděli na sever se svými kartonovými kufry a jinými taškami.

Od moře přišel slabý vítr a já cítil slanost, která ochucovala mé rty. Dobrý pocit, který jsem cítil poprvé. Na vlak jsme šli hodiny. Pro mě to byl nový vzduch. Lidé zpívali oblíbenou píseň "Pane professore, řekni mi, co bylo dřív, slepice nebo vejce". Všichni se vraceli z dovolené na kontinentu. Když jsem dorazil do Messiny, s úžasem jsem viděl, jak kóráry nastupují na trajekt. Byla polovina září a na té velmi modré obloze nad přelivem kroužily tisíce vlaštovek. Svým letem vyšívali mi sen: konečně se vrátit žít se svou rodinou. Snažil jsem se vidět Boha uprostřed toho světého pozadí, a i když jsem ho neviděl, z hloubi duše jsem mu děkoval. Po nesčetných hodinách jsme vystoupili v Římě, abychom po dalších hodinách šli vlakem zpět do Milána, kde byl další přestup do Domodossola. Byl to sen. V tom vlaku moje matka pozdravila několik lidí, které znala. Všichni se ptali, odkud je a kdo s ní ta dívka je. Nevěděli, že má další dceru.

Pozoroval jsem krajinu: v úžasu jsem viděl jezero Maggiore a ostrovy, pak hory. Zeptal jsem se, jak dlouho předpíjezdem, protože jsem viděl, že místo je v údolí obklopeném horami. Do Domodossola jsme dorazili v pozdních ranních hodinách. Obloha byla šedivá, ulice se také zdály být tmavé, lidé chodili odhodlaným krokem a dívali se do země, dokonce i jejich

obletění bylo tmavé. Táta na nás čekal na nádraží s mým malým bratrem, kterého jsem před dvíma lety viděl na Sicílii. Polibky a objetí. Cestou domů jsem se snažil objevit to místo, které se brzy stane mým městem. Po Italii jsem okna domů, ale bylo jich tolik, že jsem ztratil přehled o výpočtech. Bylo tam příliš mnoho oken a příliš mnoho domů na sobě. Byly tak vysoké, že se mi oči ztrácely na obloze.

Zatočila se mi hlava. Hlavou se mi honily tisíce otázek, které dychtiv přicházely a odcházely. Během cesty jsem nebyl schopen vyslovit jediné slovo. Pak mě doma čekalo další překvapení, když jsem uviděl své sestry, které jsem si pamatoval jen z fotografií. Dalším překvapením byla kuchyňská linka s dřezem, baterií a plynovým sporákem (v Nové v domě netekla voda a vařilo se na dřevě). Večer k nám přišla na návštěvu komara Grazia se svou dcerou Caterinou. Dokonce i sousedé se se mnou chtěli seznámit. Další večer mě táta vzal do kina. Jeden z nejlepších večerů mého života, na který budu vždy vzpomínat, až do posledního dne. Konečně jsem byla s tátou, předtím jsem ho milovala tak, jak se miluje nepřítomného otce, teď jsem ho obdivovala a konečně jsem se poprvé cítila chráněná, jako bych byla jeho princezna. Zkrátka se mi zdálo, že jdu nad mraky, přistál jsem v jiném bodě vesmíru.

Kapitola devátá - Brána nebes

Před odjezdem ze Sicílie se mi mamince podařilo sehnat práci u kožešníka a po dvou dnech mě doprovodila do práce. Odjeli jsme domů brzy ráno: Byl jsem z této zprávy velmi nadšený.

U vchodu mě přivítala slečna Tilde, která se na mě široce usmála a vzala mě za ruku, příjemná a milá žena. Tilde mi řekla milánsky: "Ahoj bela tusa (dívko), pojď, představím ti dívky, které se mnou spolupracují: Nella a Teresina. Mají spoustu zkušeností, naučí tě pracovat. Pokud existují problémy - dodala - nestyď se se zeptat". Takže mrknutím oka jsem byl zpět ve své nové práci.

Cítila jsem se už dospělá a jako první znamení této změny v životě bela tusa přišla menstruace. Moc toho o tomto tématu nevěděla, ale z příběhů, které slyšela od svých starších kamarádek z Novary, pochopila, že takhle se proměnit v mladou dámu. Pochopila, že k tomu, aby byla ženou, tento signál nepotřebuje: už byla pro všechno, co se naučila, poznala a milovala. Už to nebyla housenka a prošla metamorfózou v motýla. Přišlo to zdaleka a během pár minut přišlo z jednoho

světa do druhého. Ocitla se sama a byla na to velmi hrdá.

Mezitím jsem si začal zvykat na novou práci. Tehdy se kožšínové límce používaly k aplikaci na kabáty. Když se navlhčily houbou a nakonec se přilepily na dřevěné prkno tahem ze všech stran. Připomnělo mi to, když jsem v laboratorii na Sicílii rozdrtil vodiče a dal je na spodek oblečení. I tady bylo několik kladívek na prstech. Když bylo trochu sluníčka, nechávaly se sušit na zahradě u cesty, takže jsem musel hlídat vzácné perské jehňátka, lišky, norky a krysy pižmové kůže. Zatímco jsem se o ně staral, rád jsem sledoval auta a lidi, jak projíždějí. Dokonce jsem vdechoval výfukové plyny aut a snažil se nasát tu vůni msta, tak nové a omamné pro holívku, která vyrostla na čistém vzduchu. Msta mi ubíhalo před očima a já dokonce ztratil pojem o čase. Otec mi vysvětlil, že tam se den dělí na hodiny, zatímco když jsem žil v Castrangii, znal jsem jen východ a západ slunce. Občas, když jsem ošetřoval kůži, přišla starší paní z horního patra a dělala mi společnost. Mluvil píšnou piemontštinou a já jsem nic nerozuměl: "Che bela fiola, da ndua ti vegnat (odkud jsi)? Cuma ti se ciamat (jak se jmenuješ)?" lítám. "Ti mi capisat mia (nerozumíš)?" Když byly kůže suché, Signorina Tilde vystihla tvar límce k pro švadleny, které si je objednaly.

Postupně jsem se naučil dávat nádivku z friselliny, kolem ní passafino a pak podšívku. Díky svým schopnostem jsem začal dostávat své týdenní kapesné a brzy jsem měl přehled o dochodových známkách. Cítil jsem se v tšii. V laboratorii bylo rádio: rád jsem poslouchal písničky. V té době nebyly ledničky rozšířené, ale slečna měla lednici, kterou naplnila kostkami ledu, které dodal pán, který projížděl s vozíkem ulicemi msta. Pro msta bylo pití takto čerstvé vody novinkou. Dm vytápěla levná kamna na dřevko. Neměl telefon, ale když musel volat klient msta, poslal msta ke své tetě, která vlastnila stavební firmu s několika dělníky. Mezi

nimi jsem shodou okolností viděl poprvé... Ale to je další příběh, který, pokud budu mít čas a chuť, vám povím později.

Doma jsem se dobře najedl, večer jsme vyrazili navštívit centrum města s kamennými stěchami a obchody s krásnými výlohami. V sobotu jsem šel s maminkou na trh, který zabírá značnou část centra, když jsem kolem poledne odcházel z práce. Koupili jsme látku, abychom mi vyrobili kabát. Bylo to tvercové. Zahájil jsem to předvánočním plátnem. Zkrátka šťastný život.

Přišel karneval. Zúčastnili jsme se s rodinou blízkou párty v divadle Galletti. Byl to sen vidět maskární plesy uprostřed hry fosforeskujících světel.

Následující sobotu, když jsem vstal, bylo něco špatného. Plakal jsem, protože mi moje matka nedala San Pellegrino magnesia. Z Martigny přijel jeho bratranec. Měl s námi oběd. Odpoledne jsem se cítil divně, zdálo se, že mě štěstí končí. Táta doprovodil sestřenicí na vlak, pak jsme mohli večeřet.

Ten večer jsme nešli na procházku. Táta řekl mám: "Jdu navštívit přítele do baru." Kolem 22. hodiny se vrátil domů sténající a zadýchaný s bledou tváří, zkašený silnou bolestí na hrudi. "Terezo, připrav mi hemánkový čaj." Zatímco táta lapal po dechu na posteli, bál jsem s tetou zavolat doktora 50 metrů daleko. Okamžitě přišel, ale můj otec mezitím přestal žít. Později jsme se dozvěděli, že aorta praskla. Stejně by se nedalo nic dělat, táta prošel nebeskou bránou a odletěl do nebe. Bylo 17. února 1951. Celou noc jsem zíral na bezvládné tělo svého otce. Toila se mi hlava, smysl migrény a závratí, která mě málem vzala pryč z místnosti, kde se všechny předem ty staly nenávislnými, protože byly svůdky nespravedlivé smrti. Nikdy jsem nepřestal myslet na svého otce a na krutý osud, který mě čekal v Domodossolo, slzy mi už nemohly téct z očí, protože byly vyschlé plátem. Kde se skrývá ten Bůh, kterého jsem si

představoval pro mě v mém odjezdu v oslnivém světle na Messinském prázdném? Pro nás opustil? Pro mě tak oklamal? Pro tebe, když jsem našel svého otce, byl mi navždy odebrán? Jaký byl smysl této tragédie? Nyní, když se Běh zde v Domodossolo zdál jiný, vzdálený, nepolapitelný, zdál se být stvořený z temnoty, nepolapitelný a nehmátatelný, zahodil, Běh, kterému jsem už nevěřil, jestli mu mám znovu věřit, nebo ho po zbytek svých dnů ignorovat. Celé noci a noci jsem mluvil, když jsem s otcem napjatýma ve tmě a skoro jsem doufal, že s příchodem dne se vše vrátí do starých kolejí. V oněch muškových dnech, s rodinou na okraji propasti, jsem si uvědomil, že nebe není místo pro malé holčičky.

Jednou z těchto nocí, v ranních hodinách, jsem se zhroutil a po trýznivém spánku jsem se ponořil do sladkého snu: uviděl jsem se na jezeře, pak se mi zjevil můj otec s otcem a tváří ponořenými do nebeského světle. Tebe už její tvář netrpěla a byla zase krásná. Jemně se na mě usmál, vzal mě za ruku, objal mě a začal se mnou mluvit. "Moje dítě - řekl - to, co ti teď chci říct, je moje láska, všechno dobré, co ti chci. Okolnosti způsobily, že se neznáme. Opravdu lituji, že jsem tě neviděl vyrůstat..." .

Ne když přemýšlím o tom snu a o své poslední cestě, myslím na to, kdy mě Pán zavolá, rád si představuji, že když překročím nebeskou bránu, čeká na mě táta, oblečený jako té noci, když mě vzal do kina: s ním si musíme říct mnoho věcí, musíme pokračovat v rozhovoru navždy přerušené oné chladné únorové noci. Myslím, že by to byl nejlepší způsob, jak začít svou poslední cestu.

Máma zůstala v zoufalství se stýmí a bezděčně, protože táta byl prostý švec. Na naši ubohou rodinu emigrant sestoupila veškerá zima a všechna bolest světa.

Daleko od naší země, daleko od života jsme byli zrnky písku,

které rozfoukal pouštní vítr.

Moje matka ztratila sebe a celou svou duši. Stala se prázdnou sko ápkou. Jeho t lo bylo stažené jako kus d eva, stále hubnul a jeho zmatený pohled v bledé a bezvýrazné tvá i z stával celé minuty up en ke vzdálenému bodu, k otcovu hrobu. Stala se jako duch posedlý nemožností zapomenout. Cítil jsem okamžik, kdy spadne a propadne se do beznad je bez cesty ven. Snažil jsem se s ní zat ást, mluvil jsem s ní ve snaze ji rozveselit. Je neuv itelné, že se role úplně obrátily: byla to dcera, která ut šovala svou matku, vypráv la jí p íb hy, aby ji p ipravila na život bez manžela a pomohla jí zapomenout. Mn , nejstarší dce i, ješt nebylo 15.

Po ve e i jsem se vrátil do práce u kožešníka, abych seškrábal ješt pár lir. Byl jsem ten, kdo se snažil udržet plamen nad je naživu. Ale nakonec moje matka, nevím, jak, možná silou zoufalství, mezi jedním a druhým plá em, vzala celý sv t na ramena a pomalu se vrátila jako švadlena, šila n jaké sukň a župany. .

Kapitola desátá - Krásná tusa

V květnu téhož roku chytil m j malý bratr spalni ky a já je dostal také, protože jsem se jimi jako dítě nenakazil. Když jsem byl v posteli, slyšel jsem, jak máma otvírá dveře. Někdo zazvonil. Pak jsem zaslechl hlas zizi a Micherilla. Měl jsem strach: předtím m nikdy nevzali do Domodossoly za mými rodiči a te se objevili. Zůstali asi týden, pak odjeli trochu zklamání, protože doufali, že se s nimi vrátím na Sicílii. V listopadu přišel první ochráníný dopis. Maminka byla vyděšená, otevřela ji a tleskla se jí rukou. Viděl jsem ji plakat: zizi oznámil smrt dědečka Turiho. Našli ho mrtvého na venkově Bordonaro 8. listopadu. Bylo mu 87 let. V následujícím roce došlo k dalšímu ještě v tšim zklamání, kdy vyšetřování náhodou vedlo k přímé smrti udušením kapesníkem v krku, nalezené při exhumaci. Zločin spáchala žena spolu se svým bratrem, sousedy na venkově, aby ukradli děchod ve výši 11 000 lir. Později si za ni odseděl 24 let v zeni a 12 let za souť ž.

Byl jsem nadále smutný. S malými penzi se 5 lidí nemohlo obejít. Sestra na Tilde mi doporučila falešnou propuštění, abych se mohl zaregistrovat na úřadu práce. Proto jsem chodil kontrolovat, jestli je nějaká práce, ale nad je byly malé. V dubnu 1953 jsem se dozvěděl, že v továrně najali nějaké dívky. Nepotřebovali, jejich otcové už měli zaměstnání. Šel jsem tedy protestovat do kanceláře: Potřeboval jsem pracovat víc než ostatní. V květnu jsem konečně vstoupil do továrny, kde se vyráběly gumičky, tkaničky, pásy, bužírky na elektrické dráty. Těžká práce s týdenními směny 6-13 a 13-21. V intervalech jsem také chodil ke kožešníkovi, abych si zaokrouhlil plat a mamince trochu ulevil.

Přišel srpen. Na prázdniny musela komara Grazia odjet na Sicílii za svou starší matkou. Rozhodl jsem se odejít i se svou dcerou Caterinou. Odjeli jsme vlakem do Milána a poté do Říma, kam jsme dorazili v noci. Na vlak na Sicílii jsme museli pár hodin čekat.

Na nádraží jsme našli pár vesničanů a mezi nimi i trpaslíka herce z Novary Salvatore Furnariho a vojáka, jehož jméno si nepamatuji. Zatímco signora Grazia odpovídala na lavičce, byli jsme s Caterinou pozváni na procházku. Vzali nás na Piazza Esedra jíst mottarello. Zdálo se, že to začíná ožívat.

Když dorazil již plný vlak, signora Grazia se chala nastoupit se dvěma velkými taškami. Vlak úplně nezastavil a ona spadla na koleje. Catherine, já a celý dav jsme křikli na Věného Otce, když jsme ji vytáhli plnou modřinou, ale zázrakem živou. Pevoz do nemocnice odmítla. Po hodině vlak odjel. Předpolednem jsme dorazili na nádraží Terme Vigliatore, kde jsme jeli autobusem, který vedl do Novara Sicílie, hosté zizì a Micherillo.

Přivítali nás jako estné hosty. Tu noc jsme všichni tři ve velké posteli, Caterina a já nespali ani mrknutím oka. Signora Grazia byla plná bolesti. Té noci došlo k překvapení: mladí muži nás serenádovali kytarou a houslemi, ale strýc Micherillo, našťvaný, je donutil utéct.

Caterina matka trávila většinu času v posteli. Za svou postarší matku vyrazila jen dvakrát za deset dní. Odpoledne jsem šel navštívit své spolužáky a kamarády z laboratoře. Jednoho dne jsem také uviděl spolužáka, který mě přišel obejmout. Držel v ruce kolo a já ho požádal, aby mě vzal na projížďku. V té době v Novare dívku na kole nikdy neviděli. Jakmile to Zizì zjistila, vynadala mi: "Stal ses z tebe sova, nikdy jsem si takové v cí nepředstavoval."

Zpátky v Domodossolle měla Signora Grazia potíže se zotavením. Po tom pádu zavládly bolesti artrózy. Odvážila se, až když šla s rodinou na nějaký výlet, kam jsem byl pozván i já.

Vrátil jsem se k práci v továrně a kožešnictví, ale potřeboval jsem nové zkušenosti. Jednoho dne při návštěvě farnosti San Gervasio a Protasio mě don Giuseppe Benetti oslovil, aby mi položil několik otázek. Svíla jsem se mu se všemi svými smutky. Povzbuzoval mě a řekl mi: "Pij v neděli odpoledne do oratoře. Najdete tam prezidentku Katolické akce, slečnu Germanu, která vás seznámí s dívkami a dá vám spoustu dobrých rad." Okamžitě jsem se uklidnil: s trochou ostychu jsem

se za al p átelit. BáI jsem se, že nebudu moci mluvit, ale s Boží pomocí jsem p ekonal první potíže. Rád jsem etl noviny sdružení obdivující zakladatelku Armidu Barelli: díky ní se m j život zlepšil. Když mi to sm na v továrn dovolila, šel jsem v 7 na ranní mši, kde jsem se setkal s Donem Benettim, kterého jsem považoval za svého duchovního v dce. V ned li jsem se dobrovoln p ihlásil, že strávím hodinu u dobrého noviná ského pultu p ed kostelem. Pozd ji m pozvali do p edstavenstva ACLI. Se všemi t mi závazky jsem se cítil d ležitý a napln ný.

Tovární kolegové m hodnotili bigotn , ale necítil jsem se nep íjemn , naopak jsem se za n modlil a volal je zp t, když p ed za átkem sm ny mluvili v šatn vulgárn .

Kapitola jedenáctá - Porcelánová tvá

Jednu neděli v létě zorganizoval prezident Azione Cattolica Germana výlet do hor. S trochou peněz, které mi zbyly, jsem mohl zaplatit cestovní poplatek. Půjeli jsme autobusem do Goglio, pak lanovkou na Alpe Devero a pak přesky do Crampiola. Rozjímal jsem nad krásou hor pokrytých květinami: rododendrony, pryskyřníky, divoké orchideje. Borůvky k hodování. Kabiny s kamennými stěnami a dřevěnými okny s jasně červenými a ržovými muškáty visícími z parapet. Zeptal jsem se Germany, kde cesta koní. "Když jsme unavení, zastavíme se na obdový balíček." Kolem 13 hodiny jsme se zastavili napít čisté vody, která sestupuje ze skály směrem do údolí. Po jídle, modlitbě a zpěvu jsme šli zpět. Těšla jsem se radostí: nikdy jsem neprožila tak krásný den. Doma jsem vše vykládala matce a viděla jsem, jak se usmívá.

Tu a tam jsem dostal poštu od přítel z Novara Sicílie: požádal mě, abych mu našel práci v Domodossolo, abychom se mohli setkat. Byl jsem velmi zmatený, ale šťastný, že mám někoho, kdo miluje. Byl tam i kluk z Domodossoly, ale ten se mi nelíbil: ráno vypil panáka grappy a tvář měl vždycky červenou.

Ranní meditace mi ukázaly cestu do kláštera, ale zároveň se mi líbily děti a myšlenka založit rodinu. Svítal jsem se do Boží vůle a

ned Iní odpoledne jsem trávil v oratoriu plánováním týdenních katechistických úkol se svými přáteli. O nich kterých ned lích jsme chodili do orato í v sousedních městech. Cesta autobusem mě vyrušila, ale odvaha přežila pár malých bolestí.

1. května 1954 ACLI a orato uspořádaly výlet: dopoledne pou do svatyn Madony di Oropa a odpoledne shromáždění ctihodného pastora v Bielle. Byl jsem jedním z prvních, kdo se přihlásil s mojí kamarádkou a jejím přítelem Pierinem. Odjely 2 autobusy plné mladých lidí. Mezi nimi byl plachý blond kluk, kterého jsem už někde viděl. Byl to skutečně on: pracovník stavební firmy, kde jsem telefonoval zákazníkům kožešník. Pierino mi ho představitel: byl to jeho bratranec. Během dne mě nikdy neopustil ome. Když jsem přišel domů, řekl jsem to mám. Následující večer jsem ho uviděl pod balkonem pokoje v prvním patře. "Mami, mami, poj se podívat: tam je chlapec, kterého jsem potkal v Bielle." A ona s naplým úsměvem: "Je evidentní, že se ti dvoří." Následujícího večera, když jsem šel se sousedem ven, našel jsem ho před sebou. Nesměle se zeptal, jestli mě že jít s námi. Trochu váhavě jsem přijal. Prolomili jsme ledu tím, že jsme si povídali o tom a tom. Po odpolední smůně v továrně mě vzal domů. Jednoho večera jsem ho vzal, abych ho představitel jeho matce, která ho přijala velmi dobře. Ve volném čase navštěvoval orato. Tehdy byli chlapci a dívky odděleni, teprve na konci setkání se mohli setkat. Zúčastnili jsme se také setkání ACLI.

Í když moje matka pocházela ze Sicílie, kde dva chlapci, kteří se milovali, nemohli chodit sami, dávala nám a vydali jsme se na klidnou cestu. Giuse mi řekl, že se setkal s mým tátou: aby získal nějaké peníze, protože měl 4 děti a byl pouze tátou, který pracoval, jako dítě dával nějaké pochůzky pro finančníky z kasáren pár kroků od jeho domu. Někdy vzala jejich boty mému

tátovi na opravu. Poslouchal jsem s potěšením.

Řekl mi něco jiného: když jsem 16. září 1950 projížděl vlakem do Domodossoly, setkali jsme se virtuálně. Giuse, jak mu stále říkám, přijel na svatý rok na kole. Dobrodružná cesta: opustil Domodossolu spolu s knězem z údolí, který rychle šlapal v horských botách. Sledovat ho bylo téměř nemožné. Zastavil se, až když uviděl nějakou zeleninovou zahrádku, aby si dal salát. V polovině cesty zůstal Giuse sám. Cestou našel kšeftáře se starým kolem plným harampádí k prodeji. Dělali společnost až do října.

Přijel srpen. Továrna se o prázdninách zavírala a já jsem se rozhodl jít za sestrou Rosou, která byla na rekonvalescenci v kopcích u jezera Mergozzo. Požádal jsem jeptišky, které dříve vedly, aby mě na pár dní zastavily. Právě jsem se o tomto nápadu zmínil Giuse. V domě byly další dívky na dovolené. Mezi nimi kosmetička neteř jeptišky. 15. ráno, na svátek Nanebevzetí Panny Marie, nás po mši svaté zavolal do svého pokoje, abychom si zacvičili. Naplnila naše tváře známými krémy, masenkami a rtěnkami: vypadali jsme jako voskové sošky. U oběda zavolala teta jeptiška své neteři: nebylo to tak, že by se k nám takhle chovala.

Odpoledne jsem při pohledu na jezero z okna viděl, jak se Giuse objevil. Nechtěl jsem být viděn s tím porcelánovým obličejem. Když mě viděl ve dveřích, málem mě nepoznal. Omluvila jsem se a vysvětlila, že to byl experiment a ostatní dívky se také změnily. Odpoledne jsme se procházeli na zahradě domu. Když se se mnou rozloučil: "Brzy se uvidíme v Domodossole, ale sistou a svíží tváří jako předtím".

Kapitola dvanáctá - Fialky

Když dva týdny prázdnin skonily, pokračoval jsem v práci v továrně na smanu od 13 do 21 hodin. Když jsem navlékal cívky do vreten stroje, myslel jsem na Giuse, ale zároveň jsem neopravdu ho chci vidět. V 21 zazněla siréna a moje srdce začalo bušit. Když jsem orazítkoval kufík, když jsem vyšel z brány, uviděl jsem v pološeru kolo. Byl to opravdu on: přišel ke mně, stydlivě se mi podíval do tváře a řekl: "Líbíš se mi tak jednoduchý." Donutil mě sednout si na hlavu kola a odvezl mě domů. Vyměnili jsme si jednoduchý pozdrav na dobrou noc. To se dělalo téměř každý den. V neděli odpoledne jsme si udělali pár výjezdů k návozi po okolních vesnicích. Jednoho dne mě vzal do svého domu, aby mě představil svému otci a matce, dvěma sestrám a bratrovi. Postupně mě také seznámila se svými strýci a bratřenci jako příteli.

Když nás máma viděla z balkónu, přiměla nás jít nahoru do domu. Zatímco ona zbožovala toho chlapce, byl jsem velmi nerozhodný. 8. prosince, v den Neposkvrněného početí, mých jmenin, zazvonil zvonek. Byl to květinář, kdo mi podal svazek červených karafiátů. "Mami, Giuse mi poslal pozdrav!". Jaké zklamání při otevření karty: nebyl to on, ale náhodně se setkal

14letý chlapec. Bylo tam napsáno "Miluji tě" s podpisem. Možná si myslel, že jsem v jeho vku.

Na Štědrý den se Giuse objevil s velkou barevnou vázou plnouokolád a papáním. Pod koval jsem a šli jsme spolu na plyní mši. Po návratu dom mi řekl: "Zítřa musím jít s rodinou na obd k píbuzným. Uvidíme se znovu v Santo Stefanu". 26. ráno jsem matce řekl "Už s tím klukem nepjdou, vrátím mu vázu, nechci závazky". A ona s píšným pohledem: "Ty jsi blázen, mohl jsi to udlat, kdybych tyokolády už nesndla".

V následujících dnech pro m Giuse jako obvykle pšel do práce. Na úseku cesty pšky nebo na sudu kola jsem s ním tím nemluvil. Na Nový rok 1955 jsem šel na mši. Byl tam taky a nakonec m odvezl dom. Ve dveích mi řekl: "Mžeme vdt, co máš na mysli, abys m takhle trápil?" a utekla mu slza. Ta kapka petekla vázu a já se na n j usmál. Dal mi pusu a řekl: "Dnes odpoledne t vyzvednu na nešpory na Mount Calvary. Po nešporách se bude promítat film v klubu ACLI." Pijal jsem a rozlouili jsme se. Nahlásila jsem to doma a maminka spokojen ekla: "Takového hodného kluka už bys nenašel".

Ve 14:00 jsme odjeli na Kalvárii po mulí stezce s kapli kami Via Crucis. Jednou ve svatyni jsme zazpívali nešpory a po požehnání jsme šli do klubu. Nepamatuji si název filmu, ale byl velmi nudný, tak jsem navrhl, abychom se vrátili do msta do kina Catena, kde jsme si mohli užít lepší film, nazvaný "Violette".

V dubnu, když jsme vlákem cestovali údolím Vigezzo a Centovalli, jeli jsme s jeho rodi i na festival kv tinových plovák v Locarnu. Potkali jsme Giuseho kmotra, který m p edstavil jako "p ítelkyni". Str il si ruce do kapes a vytáhl z pen ženky 10 švýcarských frank, dal je Giuse a řekl: "Dob e, kdy se budeš ženit?". Dívali jsme se na sebe, nikdy jsme o tom nemluvíli.

V následujících dnech jsme za ali p stovat myšlenku

manželství. Také jsme si o tom doma povídali. Maminka se radovala, ale zároveň bylo málo finančních možností. Kousek po kousku jsme kupovali nějaké povlečení a nějaké prádlo. Neměli jsme žádné zvláštní potřeby. Šli jsme hledat malý a skromný byt. Našli jsme ho ve starobylé čtvrti Motta, a proto jsme stanovili den svatby: pondělí 19. září. Šel jsem s matkou do obchodu s látkami Panzarasa koupit krajku na svatební šaty a odnesl jsem je kožešnici Signo e Tilde, která mi vždy slibovala, že je udělá s láskou.

Na radnici pro zákaz s atku musela moje matka podepsat, protože jsem byl ještě nezletilý. I Giuseho rodiče byli šlechtici. Monsignor Pellanda nám ve farnosti řekl krásná slova povzbuzení: "Vždy se budete skromní s tolikou vírou, abyste mohli čelit radostem a smutkům, které pro nás život připravil. Nechám vás najít červeného březce podél hlavní lodi."

Museli jsme připravit seznam příbuzných a přátel, abychom mohli doručit svatební laskavosti jako obvykle. Velmi málo hostů. Giuseova matka řekla "Dva na rodinu". Postupem času jsme dosáhli 35 lidí. Vybráni svatci: strýc Carmelo di Giuse a pro mma Pierino, tvůrce našeho setkání. Týden před svatbou pro nás připravila pánská oratoř ve spolupráci s Donem Giuseppem Briaccou ve farnosti. Mistr Furiga namaloval na tabuli obrázek pozdravů a vytvořil pergamen se seznamem přátel. Byl tam také stůl pokrytý perlivou vodou a limonádami. Takový ve farnosti oratoř nikdy nebyl. Kolegiální kostel svatých Gervasia a Protasio byl renovován a chodník byl plný suti a kamení, ale některé ochotné ženy udělaly vše pro to, aby ho uklidily na počest Giuseppa a Concetty.

16. září přijeli Zizi a Micherillo dojetí, protože se Concettina vdávala a on ji musel doprovodit k oltáři místo jejího otce, který tam už nebyl.

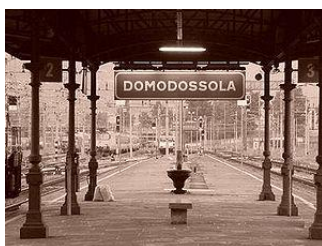
Mezitím dorazily n jaké drobné dárky: konvi ka na kávu, mlýnek na kávu, malé skleni ky na likér, sady podšálk a p íbor od p íbuzných a p átel, kterým se dostalo p ízn , sada kuchy ského ná iní od Pierina a jeho strýc . Women's Catholic Action nám v novala obraz u postele se Svatou rodinou, asistentem Donem Benettim, nádhernou zelenou vázu na kv tiny se st íbrným zdobením.

P edchozí noc byla dlouhá. Myslel jsem na maminku, která z stala se t emi d tmi, které byly ješt malé a s malými prost edky. "Málo v íš, nenau ila t e nická škola, že v život je vždy Prozetelnost?" ekl jsem si. V pond lí 19. jsem vstával v sedm. Signora Tilde dorazila v krajkových šatech. Oblékla m a upravila závoj, který jsem si koupila v Milán . V 9 p ijel taxík, aby m odvezl do kostela. Byl jsem zmatený, našel jsem mo e lidi, kte í m sledovali. Giuse už na m ekala u oltá e s kyticí pomeran ových kv t v doprovodu své sestry Rosy, protože matka Olimpia by byla p íliš nadšená z toho, že se její první dít vdá. P idal jsem se k n mu v doprovodu strýce Micherilla na erveném koberci.

Mše za ala. Monsignor Pellanda byl také nadšený. Pamatuji si povzbudivou homilii, žehnání prsten , p íslib doživotní v rnosti a na záv r ob adu podpisy. Když jsem odcházel, Pierinova matka, která se v té chvíli stala také mou tetou, mi na hru položila odznak žen z Azione Cattolica.

Kapitola t ináctá - Nový život

Po oslav v kostele následovalo ob erstvení v baru Grandazzi ve via Castellazzo. Mezi jedním polibkem a druhým jsme m li pro hosty aperitiv s pizzou a pe ivem. Pozdrav a speciální polibek tchán m Olimpii a Armandovi, kte í šli s maminkou pro kufr, a pak b želi na nádraží, aby stihli vlak ve 12:15 na líbánky.

Maminka ho ce plakala. Vešli jsme do kupé. P ednosta stanice oznámil odjezd píš alkou, zatímco jsme se s Giuse vyklonili z okna na poslední rozlou ení. Dobrodružství našeho života za alo.

Jakmile jsme byli ve Florencii, šli jsme sm rem k hotelu, který nazna ıla kožešnice Signora Tilde. U velkého vchodu nás p ivítala n jaká hudba, pak nás komorník uvedl do pokoje ve t etím pat e. Pro nás bylo všechno nové, dokonce i spaní v manželské posteli.

První den jsme navštívili m sto, druhý jsme jeli na Piazzale Michelangelo, kde jste mohli obdivovat celou Florencii. Po ídili jsme n kolik fotografií: Giuse v fotoaparát s svítkem filmu dokázal po ídit osm ernobílých fotografií.

T etí den odjezd do íma. Hotel byl skromn jší, protože peníze vy len né na ob ti musely sta it. Zastavili jsme se na pár dní, abychom navštívili ty i baziliky, které Giuse vid l ve svatém

roce, a fontánu di Trevi. Také jsme se vrátili k fontáně Esedra, té slavné noci v roce 1953, kdy Signora Grazia spadla pod vlak.

Nastal čas odjet na Sicílii. Po dlouhé cestě vlak dorazil do Kalábrie a z Villa San Giovanni jsme konečně viděli Sicílii. Giuseppe ty chvíle vychutnával: vlak nakládali na trajekt, Madonnina nahoře u vjezdu do přístavu Messina.

Na nádraží na nás čekal strýc Carmelo, matčin bratr, s manželkou Gaetanou a dcerami Rosettou a Antoniettou.

Přivítali nás jako dva princové. Zastavili jsme se na dva dny na návštěvu v Messině: katedrální hodiny, které jsem viděl jako dítě, Madonna di Montalto a další velmi krásná náměstí.

V tom domě byla jediná chyba: v době večeře se strýcové a bratřenci oblékli a místo toho, aby se posadili ke stolu, řekli: "Pojďte se projít podél moře". Giuseppe a já jsme rezignovaně vyjeli na chůzi. Kolem 23. hodiny jsme šli domů a teta začala vařit. Jednou v noci dal šneky s jejich ulitami do omáčky, ale důležitá je náklonnost, ne zvyky.

Těho den nás doprovodili na vlak s pár slzami. Strýc Micherillo byl na stanici Terme Vigliatore s taxikářem, aby dorazil do Novary. Zizi, zia Maricchia a zia Peppina na nás čekaly ve vesnici. Opravdu to vypadalo, že přijíždí princové z Domodossoly.

Další den jsme jeli do Badiavecchie navštívit naši babičku z otcovy strany Concettu a otcovy strýce, sestry a bratry. Na náměstíku s trafikou mé babičky se shromáždilo mnoho obyvatel vesničky, kteří mě znali jako dítě, a nahlas volali na ostatní: "Concettina přijela se svým manželem!"

Polibky, objetí, zrudlé tváře. Připadalo mi to jako sen. Bylo to přesně pět let, co jsem opustil zemi.

O dva dny později nás taxikář "Cauzi i Lupu" odvezl do Taorminy. V poledne nás vzal do restaurace, kde nás obsluhovali

v bílých rukavičkách. S Giuse jsme se na sebe podívali a řekli: "Budou nám ty peníze stačit?". Po návštěvě v Taorminy a poté Castelmoly pod liliákem jsme se k večeru vrátili do Novary, unavení, ale spokojeni.

Další den už bylo čas vrátit se do Domodossola. Čekaly nás závazky nového života.

Kapitola trnáctá - Naše první hnízda

Přestože jsem se už v 50. a 53. letech vydal na cestu do Domodossoly, bylo to, jako bych odcházel poprvé: měl jsem vstoupit do novému životu ve dvou.

Po nástupu do vlaku na trajektu jsme vystoupili na terasu, abychom viděli Madonninu v přístavu a Sicílii pomalu odplouvající pryč.

Se slzami jsme se vrátili do kočárů, usazeni na dřevěných lavicích. Tehdy nebyly žádné palandy.

Když přišla noc, začali jsme dýchat se svíšenými krky. Občas jsme vstali a podívali se z okna. Na dřevěných stanicích přednostně hlasitě oznamoval název místa. V Neapoli byli na chodnících "guaglioni", kteří prodávali pizzu. Slyly nejprve požádali cestující, aby jim dali peníze, pak vlak znovu odjel a oni zůstali s penězi a pizzou.

Pomaloučku jsme se blížili k Milánu. Ve vlaku do Domodossola jsem zažil emoci, kterou jsem poprvé zažil před 5 lety: jezero Maggiore, pohraničí Ossola, kamenné stěny. Tentokrát společně s mým manželem Giusem. Kolem poledne jsme dorazili do cíle.

Máma a táta Giuse Armanda na nás čekali. Byl to ve skutečnosti: kdyby mohli, nechali by zvonit.

Rychle oběd s maminkou Olimpií a pak odpočinek v našem novém hnízde ve čtvrti Motta. Následující den jsem pokračoval v práci v továrně a Giuse se vrátil na staveniště.

Moje myšlenky šly k mamince kvůli nedostatku podpory, ale měj duhovný v dce Don Benetti mě povzbudil, abych se modlil, a ujistil mě, že ji mnoho lidí miluje. Někdy jsme s Giusem zašli na oběd k ní domů a ona si to užila. Mezitím jedna z mých sester našla práci, která přispěla novou podporou pro rodinu.

Krátce nato jsme oznámili mámě, mámě Olimpii a tátovi

Armandovi, že se v červenci stanou prarodiči.

Za číselná jsem pocívala tu hotenskou nepohodu, ale pracovní povinnost volala. Tehdy nebyli pracovníci chráněni jako nyní. Giuseppe se podařilo najít lepší práci než na venkovní stavbě: malou továrnu na dřevěné podlahy, jako jsou zátky do sudů, nástroje na rozplétání vlněných podlah a dokonce i "paungi" (dřevěné kolovraty). V pátém měsíci jsme zahájili obchodní hledání kočárku pro budoucího novorozence. Šířka byla vždy větší než vstupní dveře a my jsme se museli rozhodnout přestěhovat.

Tehdy ještě žádné agentury nebyly, chodili jsme se sem tam ptát. Providence nám dovolila najít byt ve druhém patře domu ve via Scapaccino, hned vedle kožešnické dílny.

Během krátké doby jsme zorganizovali přesun. Už jsme nebyli v centru města, ale ani daleko, blíž k mému pracovišti.

Měsíční nájemné bylo 8 000 lir, hodná na naši mizernou mzdu, ale byt byl příjemný a světlý. Na dvoře bychom také mohli mít pár metrů terevntních podlah, kde bychom přistavovali aromatické bylinky a květiny, moje vášeň.

Obdrželi jsme klíče, uklidili jsme pokoje a oblékli okna krásnými závěsy s drapériemi a krajkovými závěsy v kuchyni. Po přestěhování šel život normálně dál. Moje bříško bylo čím dál znetklivější. Jednou se můj kolegyně zeptala, kdy budu doma na mateřské, a poradila mi, abych šla ke gynekologovi. Domluvil jsem si tedy schůzku soukromě. Doktor mi málem vynadal, že čekám příliš dlouho: "Po šestém měsíci nemůžeš pracovat a už jsi v sedmém: riskla jsi". Druhý den jsem dokument doručil na úřad a úřednice řekla, že jsem naivní.

Mezitím jsem připravovala vybavení ku pletením svetrů, košil, bot a plenu ze starých prostěradel, které mi dala maminka.

Šli jsme koupit kočárek, na který jsem si nechala připravit

pověření, které jsem vyšívala v neutrálních barvách, aniž bych
věděla, jestli je to kluk nebo holka. Konečně 2. srpence večer se
vody protrhly a s již sbaleným kufrem jsme vyrazili přesky do
nemocnice. Gynekolog, který mě vyšetřoval, řekl Giuseppe, že můžu
jít domů. Porod právě začal a trval asi 20 hodin. Druhý den se
vrátila na mateřskou, když jsem ještě čekala na porodním sále.

V jednu chvíli se narodil chlapec a sestra to šla říct otci dítěte,
který dojetím málem onemocněl. Po hodině byl schopen
obejmout naše první dítě, kterému se říkalo Armando po
dedekovi. Po několika hodinách byli informováni i prarodiče,
strýcové a bratřenci. Vypadalo to, jako by to bylo první miminko
na celém světě.

Kapitola patnáctá - Děkujeme Bohu...

Pár hodin po porodu mi sestřičky v porodnici přinesly tohoto tvora z masa a kostí do postele. Připevnili mi ho k prsu. Kromě hadrové panenky, kterou pro mě jako dítě vyrobil Zizì.

Pobyt v nemocnici pak trval týden. Před návratem domů se chodilo do nemocničního kostela na "o istu", požehnání od kněze.

Na oddělení bylo vše připraveno k odchodu domů, ale začala se mi točit hlava. Porodní asistentka mi změřila teplotu: 39. Museli jsme s panenkou na další dva dny zůstat. Konečně ve čtvrtek 12. tím uzdravení jsme šli domů. V neděli 15. byl Armando odvezen v novém kočárku ke křtelnici se svým otcem Giuseppem, svou přítelkyní Mariucciou, kmotrou a kmotrem Basilem, přítelkyní oratoře. Neměl jsem radost se této akce zúčastnit, protože starší povrchoví radili zůstat doma. Spokojil jsem se s přípravou malého občerstvení.

Život ve městech byl jiný, ale mě se dařilo docela dobře. Měla jsem hodně mléka, malý rostl a každý týden jsem ho vodila do dětského centra na kontrolu.

Na konci dvou měsíců jsem bohužel pokračoval v práci v továrně. Tehdy ještě školky nebyly. Babičky se dohodly, že se o něj každý týden postarají.

Když jsem před odchodem do práce odpracoval šestihodinovou směnu, Giuse to zabalil a odvezl na místo určení. Nevědomky to dítě trpělo a já jsem plakal s ním.

Bohužel jsem nemohl odejít z práce. Pomalu, s vírou, jsme pokračovali ve městech cestách: první jídlo, první kroky byly úžasné věci. První den ve školce Giuse konečně našel lépe placenou práci. Několik let byl školníkem na základní škole, pak byl povolán na radnici, aby obsadil místo smířlivého posla.

Vzniklo tak okno, abych opustil práci v továrně a v noval se dít ti a ekal, až mu dám brat í ka. 17. srpna 1962 nás pot šilo narození našeho druhého dít te. Luciano m l sv tlou ple s blond vlasy, opak Armanda. Pohádka. V ned li 26. byl pok t n se svým otcem Giusem, jeho sest enicí Mariucciou a bratrem kmotra Giuse Antoniem. Op t jsem musel z stat doma. Po mate ské dovolené jsem odešla ze zam stnání, abych se mohla v novat dv ma krásným d tem.

1. íjna 1962 nastoupil Armando s modrou zást rou a brašnou na rameni do první t ídy. Sv ili jsme to s pár slzami u iteli Leopardimu.

Ve stejném období si starosta Domodossoly zavolal Giuse a navrhl mu ubytování ve druhém pat e radnice, které z stalo prázdné, když obecní posel odešel do d chodu. Za pár dní jsme zorganizovali st hování. V centru jsme m li veškerý komfort. Ve er, zav ené velké dve e, jsme byli vládci m sta. Demonstrace jsme mohli pohodln sledovat z balkónu kancelá e starosty. Z našich oken jsme vid li ást tržnice se staletou tradicí.

Luciano mezitím d lal své první kroky: stal se maskotem zam stnanc City.

Abych doplnil Giuse mzdu, cht l jsem vymyslet práci. Za al jsem oblékat okna, postele a polštá e pro p átele. Slovo dalo slovo a tak jsem se stala "paní stan ". Giuse se ve volném ase nau il p ipravovat montáž záclonových ty í a díky bohu jsme si mohli užívat pohodln jšího života.

1. íjna 1968 také Luciano za al chodit do školy s u itelkou Luisou Cerri.

as rychle ubíhal. V lét jsme s kempingovým stanem jezdili na dovolenou po Itálii. N kdy až na Sicílii do mého rodného m sta.

V ervenci 1973 jsme kempovali ve Val d'Aosta a já jsem za ala mít první p íznaky t hotenství. Dne 16. února 1974 si pro

Armanda, kterému bylo téměř osmnáct, a Luciana, kterému bylo dvanáct, přijela malá sestra Daniela. Byl čas karnevalu a lidé, kteří se dívali na ržovou stuhu na dvořích radnice, si mysleli, že jde o vtip. Farář nám doporučil slavit křesťanskou Velikonoční noc, kmotra naší přítelkyni Giannu a kmotra získaného strýce Benita.

Zapomeňte na povídky, tentokrát jsem se i já zúčastnil akce v noci na 13. dubna. Druhý den se v oratoři objevila stovka hostů.

Daniela také vyrostla a my už jsme staří. Naše děti nám daly 7 vnoučat: Stefano, Virginia, Greta, Lorenzo, Rebecca, Letizia a Matteo.

Příběh končí. Dne 19. září 2015 jsme s Giuse oslavili 60 společných let.

Děkujeme Bohu, Panně Marii a všem, kteří nás milovali.

Mazza Concetta Maglio, narozená v Novara di Sicilia dne 18. dubna 1936.

Index

1. Otcovský domov	7
2. Mimo tento sv t	14
3. Hrajte si v písku	24
4. Olej, pavu ťiny a zlé oko	33
5. Sovy	39
6. Vossia odpus ťmi (Starlight)	44
7. Emily	51
8. Let vlaštovek	56
9. Dve e do nebe	62
10. Krásná tusa	67
11. Porcelánový obli eej	71
12. Fialky	74
13. Nový život	79
14. Naše první hnízda	82
15. Díky bohu...	85

